

Riikka Törnroos

**Asiakkaasta asiantuntijaksi – tarina Arantilankodon
selkokoulutuksesta**

Selkokielen opinnäytetyö

Opinnäytetyö

Kevät 2010

Sosiaali- ja terveysala

Ylempi AMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seamk sosiaali- ja terveysala Seinäjoki
Koulutusohjelma: Sosionomi Ylempi (amk)

Tekijä: Riikka Törnroos

Työn nimi: Asiakkaasta asiantuntijaksi – tarina Arantilankodon selkokoulutuksesta

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2010

Sivumäärä: 83

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyöni tarkoitus oli valmistaa
Arantilankodon kehitysvammaisten
selkokerholaisten kanssa koulutuspaketti.

Koulutuspaketilla koulutetaan vammattomia ihmisiä.
Kouluttajina on kehitysvammaisia
ja vammattomia ihmisiä.
He ovat keskenään tasa-arvoisia.
Vammattomilla ihmisillä on teoretietoa.
Kehitysvammaisilla ihmisillä on
kokemukseen perustuvaa tietoa.
Kumpikin tieto on arvokasta.

Kehitysvammaisten ihmisten rooli muuttuu.
He eivät ole enää vain asiakkaita.
He ovat myös asiantuntijoita.

Opinnäytetyöni on selkokielen.

Avainsanat: selkokieli, kehitysvammaisuus, osallistaminen, kokemusasiantuntijuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of health care and social services Seinäjoki
Degree programme: Master's degree in Social Services

Author: Riikka Törnroos

Title of thesis: From customer to expert - The story of Arantilankoto's plain language training

Supervisor: Arja Hemminki

Year: 2010   Number of pages: 83   Number of appendices: 3

The purpose of my thesis
was to make a training programme
with the disabled residents of Arantilankoto,
who were members of plain language club.

People who are not disabled
will be trained with the training programme.
Trainers will be people
with and without disabilities.
They are equal amongst each other.
People without disabilities
have theoretical knowledge.
Disabled people have knowledge
that is based on experience.
They both are valuable.
The role of disabled people is changing.
They are no longer just customers.
They are also experts.

My thesis is written in plain language.

Keywords: plain language, people with disabilities, participating, expert by experience

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 MITÄ SELKOKIELI ON?	7
2.1 Miksi selkokieltä?	8
2.2 Opinnäytetyön kirjoittaminen selkokielellä	9
3 ARANTILANKOTO	10
3.1 Arantilankodon asukkaat	10
3.2 Arantilankodon henkilökunta	10
3.2.1 Henkilökunnan työnjako	10
3.3 Arantilankodon arki	11
4 SELKOKIELI JA VUOROVAIKUTUS - PROJEKTI	12
5 ARANTILANKODON SELKOKERHO	13
5.1 Mitä selkokerhossa tehdään?	13
5.2 Selkokerho on tärkeä asia selkokerholaisille	14
6 TARVEANALYYSI	16
6.1 Henkilökunnan ryhmähaastattelu	17
6.1.1 SWOT - nelikenttä	17
6.2 Selkokerholaisten ryhmähaastattelu	21
7 LÄTTYDIAGRAMMI	24
8 VERTAILUKEHITTÄMINEN	28
9 SELKOKOULUTUS	34
9.1 Luento selkokielestä	34
9.2 Käytännön harjoitusta	37
9.2.1 Vaikeasti ymmärrettävä aihe	37
9.2.2 Miltä hiljainen hetki tuntuu?	38
9.2.3 Helppoja ja vaikeita kysymyksiä	39

9.2.4 Oikein vai väärin?	40
9.2.5 Rauhallinen lukunopeus on tärkeää	40
9.2.6 Miltä selkokerhon ohjaaminen tuntui?	41
9.3 Palaute koulutuksesta	42
9.4 Yhteenveto koulutuksen onnistumisesta	46
10 HENKILÖKUNNAN FOCUSRYHMÄHAASTATTELU SELKOKERHON KÄYTÄNNÖISTÄ.....	47
11 KOULUTUKSEN MARKKINOINTI MUILLE YKSIKÖILLE	50
12 KOULUTUKSEN SAAMA PALAUTE MUILTA YKSIKÖILTÄ.....	52
12.1 Muutamia asioita saamastamme palautteesta.....	59
13 KEHITTÄMISASETELMA	61
13.1 Selkokieli vie uskottavuutta?	61
13.2 Kehittämishanke toimintatutkimuksen näkökulmasta.....	62
13.3 Toimintatutkimuksen spiraali.....	63
14 OSALLISTAMINEN.....	65
14.1 Kuusi tapaa olla mukana	66
14.1.1 Tietojen kertominen	66
14.1.2 Mielenpiteminen kysyminen	66
14.1.3 Työn tekeminen.....	67
14.1.4 Vastuutehtävät	67
14.1.5 Tasa-arvo	67
14.1.6 Itsenäinen toiminta	68
14.2 Fasilitaattori eli helpottaja	68
15 ASIAKKAASTA ASIAANTUNTIJAKSI	70
16 UUDISTUNUT VAMMAISPALVELULAKI PARANTAA VAMMAISTEN OIKEUKSIA.....	71
LÄHTEET	72
LIITTEET	75

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tekemiselle on monta syytä. Ensinnäkin tämä opinnäytetyö on selkokiehinen. Halusin kirjoittaa opinnäytetyöni selkokielellä. Sellaista ei ole aikaisemmin Suomessa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon yhteydessä tehty. Moni epäili, että en onnistu kirjoittamaan opinnäytetyötäni selkokielellä. Halusin yrittää silläkin uhalla, että yritykseni menisi pieleen.

Toiseksi tein työpaikallani kehittämishankkeen. Yritin siis muuttaa asioita paremmiksi. Kehittämishankkeeni tavoitteena oli lisätä työpaikkani henkilökunnan osaamista. Sen lisäksi tärkeämpi tavoite oli ottaa asiakkaat mukaan kehittämishankkeeseeni aktiivisina tekijöinä.

Tämä opinnäytetyö on raportti kehittämishankkeestani. Tästä voit lukea, mitä kehittämishankkeessani tapahtui ja kuinka hyvin tavoitteeni onnistuivat.

Opinnäytetyöni lopussa on

LIITTEET – niminen osio.

Sinne olen kirjoittanut teoriatietoa yleiskielellä.

Samaa teoriatietoa löytyy tästä opinnäytetyöstä selkokielellä.

Lukija voi halutessaan verrata selkokieltä ja yleiskieltä keskenään.

2 MITÄ SELKOKIELI ON?

Kerron tästä asiasta myös yleiskielellä
opinnäytetyöni lopussa olevassa liitteessä
(LIITE 1).

Selkokieli on monelle ihmiselle
tuntematon asia.

Monesti ihmiset puhuvat selkokielestä,
mutta tarkoittavatkin selkeää yleiskieltä.
He ovat ymmärtäneet
sanon selkokieli väärin.
Selkokieli on erityisryhmille
tarkoitettu kielimuoto.
(Virtanen 2009, 16-17.)

Yleiskieli on helppoa Suomen kieltä.
Se noudattaa Suomen kielen kielioppia.
Suurin osa suomalaisista
ymmärtää yleiskieltä.
(Virtanen 2008, 8.)

Yleiskieltä käytetään esimerkiksi
tavallisissa television uutislähetyksissä.
Yleiskielellä on myös
kirjoitettu monia kirjoja,
esimerkiksi Seitsemän veljestä.

Osalle ihmisistä yleiskieli on vaikeaa.
Esimerkiksi yleiskielisistä uutisista
iso osa jää ymmärtämättä.
Silloin selkokieli on tarpeen.

Selkokieli on yleiskieltä helpompaa kieltä.
Sanat ovat yleiskieltä yksinkertaisempia.
Vaikeita sanoja ei ole tai ne on selitetty.
Selkokieli on mukautettu
yleiskieltä helpommaksi.
Selkokielessä lauseet
ja virkkeet ovat yleensä lyhyitä.
Selkokieltä on helppo lukea.
Se on yleiskieltä ymmärrettävämpää.
Selkokieli on tarkoitettu ihmisille,
joilla on vaikeuksia lukemisessa tai
ymmärtämisessä tai molemmissa.
(Virtanen 2009, 16-17.)

Selkokielistä julkaisuja voivat käyttää
monet erilaiset ihmiset.

Selkokielestä hyötyvät esimerkiksi:

1. Erilaisiin vammaisryhmiin kuuluvat
ihmiset. Tähän ryhmään kuuluvat
esimerkiksi kehitysvammaiset
ihmiset.
2. Sellaiset ihmiset, joilla on
vaikeuksia lukemisessa tai
kirjoittamisessa.
3. Vanhukset
4. Maahanmuuttajat

(Virtanen 2008, 14.)

Selkokieltä tarvitsee vain osa
edellä mainituista ihmisistä.
Esimerkiksi joillekin kehitysvammaisille
ihmisille selkokieli on liian helppoa.
He eivät tarvitse selkokieltä.

Toisille ihmisille selkokielikin on liian vaikeaa ymmärtää.
(Virtanen H. 2008, 13-14.)

Monia kirjoja on käännetty eli mukautettu selkokielelle. Tällaiset kirjat ovat alun perin olleet yleiskielisiä.
(Sainio & Rajala 2008, 31.)

Esimerkiksi Runebergin Hirvenhiihtäjät on mukautettu selkokielelle. Selkokielisen kirjan nimi on Hirvenmetsästys. Toisia kirjoja kirjoitetaan suoraan selkokielelle
(Sainio & Rajala 2008, 31).
Tällainen kirja on esimerkiksi Merja Suikin kirjoittama On ilta meitä varten.

Selkokielisen tekstin tunnistaa selkologosta.
Selkologo näyttää tältä:

Selkokeskus myöntää selkokirjoille ja selkolehdille oikeuden käyttää selkologoa.
Selkologoa ei saa käyttää ilman lupaa.
(Virtanen 2009, 142.)

2.1 Miksi selkokieltä?

Suomen perustuslaki määrää,

että ihmisiä pitää kohdella tasa-arvoisesti. Perustuslain mukaan esimerkiksi vammaisuuden takia ihmistä ei saa syrjiä. Selkokieli on tärkeä asia tasa-arvon toteutumisen kannalta.
(Virtanen 2009, 20.)

Lisäksi Yhdistyneiden Kansakuntien alaisuuteen kuuluva kirjastojärjestö nimeltä IFLA on julkaissut selkokielen kirjoitusohjeet. Ohjeissa sanotaan, että tasa-arvon nimissä jokaisella on oikeus kulttuuriin, kirjallisuuteen ja tiedonsaantiin. Kaikki eivät kuitenkaan pysty käyttämään yleiskieltä hyväkseen. Siksi selkomateriaalia on oltava näiden ihmisten saatavilla.
(Virtanen 2009, 20.)

Tämä opinnäytetyö on selkokielinen. Halusin kirjoittaa opinnäytetyöni selkokielellä.

Esimerkiksi kehitysvammaisista ihmisistä tehdään paljon tutkimuksia. Kehitysvammaiset ihmiset saavat olla mukana tutkittavina. Tutkimuksen tuloksista tehdään raportti. Raportti on vaikeaa ammattikieltä. Kehitysvammaiset ihmiset eivät välttämättä ymmärrä tutkimuksen tuloksia.

Se on mielestäni väärin.
(ks. esim. Beresford & Salo 2008.)

Minun mielestäni jokaisella
pitää olla mahdollisuus
lukea ymmärrettävällä kielellä
itseään koskevista asioista.

Minun opinnäytetyöni käsittelee
Arantilankodon selkokerhoa.
Toivon, että Arantilankodon
selkokerholaisten on helppo ymmärtää
mitä heistä kirjoitetaan.

Kaksi selkokielen käyttäjää
on lukenut opinnäytetyötäni.
He ovat kertoneet minulle
mitä asioita on vaikea ymmärtää.
Olen yrittänyt muokata
näitä asioita helpommiksi.

Toivon, että opinnäytetyötäni lukevat
myös muut selkokielen käyttäjät.
Lisäksi toivon,
että tämä opinnäytetyö
auttaa omalta osaltaan
tekemään selkokieltä tunnetuksi.

2.2 Opinnäytetyön kirjoittaminen selkokielellä

Minun mielestäni selkokielellä
kirjoittaminen on vaikeaa.

En ole ennen kirjoittanut selkokieltä.
Minun mielestäni tavallista yleiskieltä
on helppo kirjoittaa.
Siihen olen tottunut.
Selkokielellä kirjoittaminen on
minulle aivan uusi asia.

Monet ihmiset ovat epäilleet
onnistunko kirjoittamaan
opinnäytetyöni selkokielellä.
Opinnäytetyössä on usein
vaikeasti ymmärrettäviä asioita
ja vaikeita sanoja.
Niiden muuttaminen selkokielisiksi
on hankalaa.

Selkokielisessä tekstissä asioita
on yksinkertaistettu.
Siksi tekstiä on helppo ymmärtää.
Samalla joitakin tietoja
on pakko jättää pois.
Muuten tekstistä tulisi vaikeaselkoista.

On hyvin haasteellista kirjoittaa
opinnäytetyö selkokielellä.
Minä aion kuitenkin yrittää.

3 ARANTILANKOTO

Työskentelen ohjaajana

Arantilankodossa.

Tämä opinnäytetyö käsittelee

Arantilankodon selkokerhoa.

Arantilankoto on kehitysvammaisten

ihmisten autettu asumisyksikkö.

Arantilankodossa henkilökuntaa on

paikalla kaikkina vuorokauden aikoina.

Arantilankoto sijaitsee

Nakkilan kunnassa.

Se kuuluu Satakunnan sairaanhoitopiirin

sosiaalipalvelujen toimialueeseen.

Sosiaalipalveluissa huolehditaan

esimerkiksi kehitysvammaisten

ihmisten asioista.

3.1 Arantilankodon asukkaat

Arantilankodossa asuu neljätoista aikuista kehitysvammaista ihmistä.

Lisäksi Arantilankodossa

on yksi tilapäispaikka.

Vanhempiensa kanssa asuvat

kehitysvammaiset ihmiset

voivat tulla Arantilankotoon

tilapäishoittoon tai päivähoitoon.

Arantilankodon asukkaista

suurin osa on miehiä.

Asukkaat ovat pääasiassa nuoria aikuisia.

Arantilankodon asukkaista kaksi käyttää

aina liikkeessaan apuna pyörätuolia.

Toiset kaksi asukasta

käyttää välillä pyörätuolia.

Muut kymmenen asukasta

liikkuu kävellen.

Arantilankodossa melkein kaikki

asukkaat puhuvat.

Kaikki asukkaat osaavat kertoa mitä

haluavat ja ymmärtävät

mitä heille sanotaan.

Arantilankodossa käytetään puheen

lisäksi tukiviittomia ja kuvia.

Näin kaikki ymmärtävät

mahdollisimman hyvin toisiaan.

3.2 Arantilankodon henkilökunta

Arantilankodon henkilökuntaan kuuluu

asumisyksikön esimies,

ohjaaja,

sairaanhoitaja,

viisi hoitajaa ja

laitoshuoltaja.

3.2.1 Henkilökunnan työnjako

Asumisyksikön esimies

tekee toimistotöitä.

Hän päättää asuntolan asioista.

Ohjaajan tehtävänä on järjestää asukkaille toimintaa asuntolassa ja muualla.

Sairaanhoitajan tehtävänä on huolehtia asukkaiden terveyteen liittyvistä asioista. Hän tietää eniten asukkaiden lääkkeistä ja monista hoitotoimenpiteistä.

Hoitajat huolehtivat asukkaiden normaalista hyvinvoinnista.

Laitoshuoltaja pitää asuntolan yhteiset tilat siistinä.

Kaikki työntekijät osallistuvat asuntolan jokapäiväiseen elämään.

3.3 Arantilankodon arki

Arantilankodossa jokaisella asukkaalla on vastuutehtäviä.

Niitä ovat pyykin pesu, siivous ja keittiövuoro.

Jokainen asukas siivoaa huoneensa ja pesee pyykkinsä kerran viikossa.

Jokainen asukas on keittiövuorossa kerran viikossa.

Asukkaat hoitavat vastuutehtävänsä niin hyvin kuin itse osaavat.

Henkilökunta auttaa ja ohjaa vastuutehtävien hoitamisessa.

Kaikki Arantilankodon asukkaat käyvät myös työtoiminnassa tai koulussa.

Arantilankoto on toiminnallinen asuntola. Asuntolassa tehdään monenlaisia asioita.

Useana päivänä viikossa asuntolassa on jokin kerho.

Asukkaat käyvät myös monissa kehitysvammaisille ihmisille

tarkoitetuissa kerhoissa lähikunnissa.

Lisäksi Arantilankodosta osallistutaan paljon tapahtumiin ja tehdään retkiä.

Ohjaaja ja asukkaat sekä muu henkilökunta suunnittelevat

Arantilankodon toimintaa.

Tässä opinnäytetyössä käsittelen ainoastaan Arantilankodon selkokerhoa.

4 SELKOKIELI JA VUOROVAIKUTUS - PROJEKTI

Arantilankoto osallistui
Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen
projektiin.

Projektin nimi oli Selkokieli ja
vuorovaikutus.

Projekti alkoi vuonna 2007
ja kesti kolme vuotta.

(Kartio 2009, 5.)

Selkokieli ja vuorovaikutus – projekti tutki
selkokielen käyttöä esimerkiksi
kehitysvammaisten ja vammattomien
ihmisten välisissä keskusteluissa.

Tarkoituksena oli myös kehittää
selkokielen käyttöä.

Projektin jälkeen Selkokeskus
julkaisi opaskirjan.

Opaskirja neuvoa esimerkiksi
miten selkokieltä voi käyttää.

(Kartio 2009, 5-7.)

Lisäksi projektissa mukana olleet
selkokerhon ohjaajat saivat
Selkokeskukselta pätevyyden toimia
selkoryhmän ohjaajien kouluttajina.

Kouluttajat voivat kouluttaa
uusia selkokerhon ohjaajia.

Koulutettujen selkokerhon ohjaajien nimet
ilmoitetaan Selkokeskukseen.

5 ARANTILANKODON SELKOKERHO

Selkokieli ja vuorovaikutus - projektin myötä Arantilankodossa alkoi kokoontua joka maanantai selkokerho. Kerhossa oli kahden vuoden ajan viisi kerholaista.

Kerholaisista kaksi on naista ja kolme miestä.
Kerholaisista neljä puhuu.
Yksi kerholainen ei puhu.
Hän käyttää esimerkiksi viittomia ja sanalistoja kun haluaa ilmaista itseään.
Hänellä on kerhossa apuna puhevammaisen tulkki.
Tulkki auttaa jos muut eivät ymmärrä mitä puhevammaisen haluaa sanoa.

Kerhoa ohjasi kaksi Arantilankodon henkilökunnan jäsentä.
Minä olin toinen selkokerhon ohjaajista.

Kaikki selkokerhon kokoontumiset kuvattiin videokameralla.
Kuvatut filmit lähetettiin Selkokeskukseen.
Filmejä käytettiin selkokielen tutkimiseen.
Niitä saatetaan myös näyttää Kehitysvammaliiton koulutuksissa.

5.1 Mitä selkokerhossa tehdään?

Kerho alkaa joka kerta "Mitä kuuluu?"-kierroksella.
Jokainen kerhoon osallistuja saa kertoa mitä kuuluu.
Kerholaiset saavat kertoa, mitä ovat päivällä tai viikonloppuna tehneet.
Lisäksi kerholaiset miettivät, onko heillä hyvä vai paha mieli.
Jokainen kerholainen saa puheenvuoron.
Sen jälkeen on helppo keskittyä selkokerhoon.

Ohjaajat lukevat selkokerholaisille.
Joskus luemme selkokielistä uutisia.
Saamme tietää Suomen ja maailman tapahtumista.
Luemme myös usein selkokielistä kirjaa.
Olemme saaneet tietää kuka murhasi valokuvaajan Henning Mankkelin jännityskirjassa.
Olemme tutustuneet Väinämöiseen ja moneen muuhun Kalevalan sankariin.

Olemme käyneet selkokerhosta useilla retkillä.
Yleensä retket liittyvät luettuun kirjaan.
Olimme esimerkiksi Tampereen Työväen Teatterissa.
Kävimme katsomassa Aleksis Kiven Seitsemän veljestä – näytelmän.

Olimme aiemmin lukeneet kirjan
selkokerhossa.

Selkokerhossa keskustellaan paljon.
Keskusteltava aihe liittyy aina jollain
tapaa luettuun kirjaan tai uutiseen.
Selkokerholaiset saavat kertoa oman
mielipiteensä asiaan.
Vanhemmat selkokerholaiset
muistelevat joskus lapsuuttaan.
On hauska kuulla miten ennen elettiin.
Joskus keskustelu eksyy aiheesta.
Se ei haittaa.
On hyvä kun keskustelua on paljon.

5.2 Selkokerho on tärkeä asia selkokerholaisille

Arantilankodon selkokerholaiset
saivat tehtävän.
Heidän piti kertoa mitkä asiat
selkokerhossa ovat mukavia.
Selkokerholaiset saivat
piirtää tai kirjoittaa.
Lopuksi kaikkien mielipiteet
koottiin yhteen.

Tehtävän jälkeen huomasi,
että selkokerho on kerholaisille
todella tärkeä asia.

Kerholaiset kirjoittivat monia asioita.
Osa kirjoitti itse.

Toiset sanoivat asiansa
ja ohjaaja kirjoitti sanotut asiat ylös.

Selkokerhossa on kerholaisten mielestä
hauskaa.

"Meillä on ollut hauskaa selkokerhossa.

*On kivaa, kun me ollaan käyty
erilaisissa reisuissa.*

*Mielenkiintoinen oli
teatteri Seitsemän veljestä*

ja Kalevala,

Koirien Kalevala teatteri.

Me pidetään joskus hauskaa kerhossa.

Jos joku puhuu hauskoja juttuja.

Tai mitä ohjaaja lukee kirjaa

ja siinä tulee joku hauska sana

tai joku muu juttu

tai tarinassa tapahtuu.

Tai teatterissa joku näyttelijä

on pukeutunut hauskaasti

tai sanoo jotain hauskaa,

mikä saa yleisön nauramaan.

Minä olen tykänny olla selkokieli-kerhossa.

On mukavia ihmisiä ja ohjaajia."

(Kirjoitus 1)

Omasta selkoryhmästä tykätään.

Lisäksi monen selkokerholaisen mielestä
retket ovat hauskoja.

"Ryhmä on ollut kiva.

Retket on olleet kivoja."

(Kirjoitus 2)

Myös oman mielipiteen kertominen on
selkokerholaisten mielestä tärkeä asia.
Selkouutisten lukeminen selkokerhossa
on myös tärkeää.

"Kerho on kivaa.

*Pieni ryhmä on hyvä,
saa sanoa oman mielipiteensä.*

*Selkosanomien luku on hyvä,
uutisista ollaan keskusteltu
ja selvitetty kaikkien tuntemukset."*

(Kirjoitus 3)

Yksi kerholainen kiitteli toisia
mukavasta kerhosta.

*"Meillä on täällä hyvä ryhmähenki ja
mukavat henkilöt.*

*Tällaisella pienellä porukalla
on hyvä kokoontua siksi,
että jokainen voi tarvittaessa
kertoa oman mielipiteensä rauhassa.*

*Tämä on suuri kiitos kerhon porukalle
ja erityiskiitos henkilökunnalle,
joka on pitänyt kerhoa.*

Kiitos kaikille."

(Kirjoitus 4)

6 TARVEANALYYSI

Syksyllä 2008 huomasin,
että Selkokieli ja vuorovaikutus – projekti
päättyy vuoden kuluttua.
Silloin Arantilankodon selkokerhokin
päättysi.

Selkokerho on
tärkeä asia selkokerholaisille.
Tämän olivat kerholaiset itse kertoneet.
Siksi selkokerhon pitää jatkua.

Selkokerhossa oli samat ohjaajat
koko projektin ajan.
Halusin, että muutkin henkilökunnan
jäsenet ohjaisivat selkokerhoa.

Selkokerholaiset olivat myös olleet samat
koko projektin ajan.
Muitakin asukkaita olisi halunnut kerhoon.
Heillä oli mahdollisuus päästä mukaan,
jos selkokerho jatkuisi.

Halusin tietää, onko henkilökunta
samaa mieltä kanssani.
Halusin tietää myös
ovatko selkokerholaiset
samaa mieltä kanssani.
Pitääkö heidänkin mielestään
selkokerhoa jatkaa?

Siksi tein tarveanalyysin.

Toisin sanoen selvitin, tarvitaanko
Arantilankodossa selkokerhoa.
Selvitin tämän haastattelemalla
henkilökuntaa ja selkokerholaisia.

Tein 8. lokakuuta 2008
henkilökunnalle ryhmähaastattelun.
Haastattelin siis koko henkilökuntaa
yhtenä ryhmänä.
Nauhoitin henkilökunnan
vastaukset sanelukoneella.

Tein myös selkokerholaisille
ryhmähaastattelun.
Kuvasin sen videokameralla.

Olen kirjoittanut tähän ylös asioita,
joita henkilökunta
ja selkokerholaiset sanoivat.
En käytä kenestäkään nimeä.
Olen numeroinut henkilökunnan jäsenet
ja selkokerholaiset.
Nyt kaikkien henkilöllisyys
pysyy salaisuutena.

Käytän myös myöhemmin
opinnäytetyössäni henkilökunnasta
ja selkokerholaisista numeroita.
Kaikki henkilökunnan jäsenet
eivät ole vakituisesti töissä
Arantilankodossa.

6.1 Henkilökunnan ryhmähaastattelu

Henkilökunnan mielestä selkokerho on kerholaisille tärkeä asia.

Näin sanoi yksi henkilökunnan jäsen:

"Ne ketkä siinä ryhmäs on, niin innolla sitä odottaa."

(Henkilökunnan jäsen 4)

Henkilökunta oli huomannut myös kateutta.

Osa asukkaista harmitti, kun he eivät päässeet kerhoon.

Näin kertoi eräs henkilökunnan jäsen:

"Joskus näkee ainaki esimerkiksi Kallen [nimi muutettu], et se on jotai varmaa vähä kateutta sitten. Et miks mä en koskaan pääse, kun aina nuo pääsee"

(Henkilökunnan jäsen 2)

tietyn asian heikkoudet.

Kolmanteen osaan kirjoitetaan tietyn asian mahdollisuudet.

Neljänteen osaan kirjoitetaan tietyn asian uhat.

Analyysin avulla voidaan miettiä onnistuuko tutkittava asia.

Seuraavalla sivulla on tekemäni SWOT – nelikenttä.

Siitä näkee millaisia vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkia Arantilankodon selkokerhon jatkumiselle on.

6.1.2 SWOT – nelikenttä

Tutkin henkilökunnan vastauksia.

Käytin siihen SWOT – nelikenttää.

SWOT – nelikenttä on taulukko.

Siinä on neljä osaa.

Yhteen osaan kirjoitetaan tietyn asian vahvuudet.

Toiseen osaan kirjoitetaan

SWOT-nelikenttä Arantilankodon selkokerhon tulevaisuudesta

VAHVUUDET -Henkilökunta haluaa selkokerhon jatkuvan -Kahdella ihmisellä Arantilankodon henkilökunnasta on paljon tietoa selkokielestä -Henkilökunta on innostunut ohjaamaan selkokerhoa -Henkilökunnan mielestä kerholaiset tykkäävät selkokerhosta	HEIKKOUEDET -Henkilökunnalla ei ole tarpeeksi tietoa selkokielestä -Henkilökunta ei usko, että osaa ohjata selkokerhoa
MAHDOLLISUUDET -Henkilökunta toivoo koulutusta -Henkilökunta toivoo tukea selkokielen osaajilta -Arantilankodossa on paljon selkokielistä materiaalia	UHAT -Arantilankodossa on paljon muitakin tärkeitä töitä -Henkilökuntaa pelottaa lähteä ohjaamaan selkokerhoa -Henkilökunta pelkää, että kerhosta tulee pakollinen kaikille asukkaille

Vahvuudet.

Minun mielestäni on paljon asioita,
 jotka vahvistavat Arantilankodon
 selkokerhon jatkumista.

Henkilökunta haluaa

Arantilankodon selkokerhon jatkuvan.

Tästä asiasta henkilökunta
oli yksimielinen.

Yksi henkilökunnasta
totesi kaikkien puolesta:

*"Elikä me oomme sitä mieltä,
että kerhon pitää jatkua."*

(Henkilökunnan jäsen 4)

Henkilökunta tietää,
että kerhon vanhoilla ohjaajilla
on paljon tietoa selkokielestä.

Sitä pitää hyödyntää.

Näin sanoi yksi henkilökunnan jäsen:

*"Hei ihan oikeesti:
just se kun teil on niin valtava tietotaito.
Se ei olis niinku ees järkevää
jättää sitä käyttämättä."*

(Henkilökunnan jäsen 3)

Henkilökunnan mielestä on mukava
kokeilla selkokerhon ohjaamista.

Yksi henkilökunnasta sanoi näin:

"Must se on ainaki älyttömän kivaa."

(Henkilökunnan jäsen 6)

Henkilökunnan mielestä selkokerho
on tärkeä asia kerholaisille.

Yhden henkilökunnan jäsenen mielestä
tärkeyden huomaa monesta asiasta:

Selkokerholaiset tietävät koska kerho on.

He odottavat kerhon alkua
kerhohuoneen oven takana.

Selkokerholaiset ovat

sitoutuneita kerhoon.

Näin henkilökunnan jäsen itse sanoi:

"...menee sinne oikeeseen aikaan.

Se on niin tiedostettu asia.

On niinku sitoutunu siihen."

(Henkilökunnan jäsen 3)

Heikkoudet.

Selkokerhon jatkumisen esteenä
on myös heikkouksia.

Henkilökunta tietää

hyvin vähän selkokielestä.

Henkilökunta ei myöskään tiedä
miten selkokerhoa ohjataan.

Näihin asioihin on saatava muutos.

Silloin selkokerhon on mahdollista jatkua.

Mahdollisuudet.

Mahdollisuuksia oli mielestäni paljon.

Moni asia tukee selkokerhon jatkumista.

Henkilökunta kertoi tietävänsä
todella vähän selkokielestä.

Siksi henkilökunta halusi koulutusta.

Se oli mielestäni hyvä asia.

Näin sanoi yksi henkilökunnan jäsen:

*"...vanhat ohjaajat vois pitää jonku
koulutuksen."*

(Henkilökunnan jäsen 4)

Henkilökunta toivoi myös
tukea vanhoilta ohjaajilta.
Vanha ohjaaja voisi ohjata kerhoa
uuden ohjaajan kanssa.
Uusi ohjaaja oppii
vanhan ohjaajan esimerkistä.
*"Sehän vois mennä niin,
että teistä olis aina toinen mukana
ja meistä vois joku olla apuohjaajana."*
(Henkilökunnan jäsen 3)

Arantilankodossa on paljon selkokirjoja.
Arantilankotoon tulee myös selkokielineen
uutislehti Selkouutiset.
Selkokielistä luettavaa siis riittää.
Se on hyvä asia.

Uhat.
Muutama uhkatekijä
selkokehon jatkumiselle on.

Arantilankodossa on paljon tekemistä.
Asukkailla on vastuutehtäviä.
Asuntolasta tehdään retkiä.
Henkilökunnalla on paperitöitä.
Selkokerhon lisäksi henkilökunnalla
on siis paljon muitakin töitä.

Henkilökuntaa myös pelottaa ajatus
selkokerhon ohjaamisesta.
Henkilökunta ajattelee,

ettei osaa ohjata selkokerhoa.

Eräs henkilökunnasta pelkäsi,
että kerhosta tulee pakollinen.
Hän toivoi,
että kerhoon osallistuminen
olisi vapaaehtoista.
Hän sanoi näin:
*"Mut se pysys niinku vapaaehtosena.
Et ettei se oo,
et määrätään,
et nyt sää lähret."*
(Henkilökunnan jäsen 2)

Yhteenveto:
Yksi henkilökunnan jäsen
sanoi mielestäni hienosti.
Hänen mielestään kerhon jatkaminen
on kaikille hyväksi:
*"Ja se ei oo kenenkää etu,
et sitä ei jatkettas.
Mut se on sit taas asukkaiden etu,
et sitä jatketaan."*
(Henkilökunnan jäsen 4)

Mielestäni selkokerhon jatkumiselle
Arantilankodossa on enemmän
vahvuuksia kuin heikkouksia.
Myös mahdollisuuksia on enemmän
kuin uhkia.

Henkilökunta haluaa
selkokerhon jatkuvan.

Henkilökunta on valmis
ohjaamaan selkokerhoa.

Henkilökunnalla ei ole tarpeeksi
tietoa selkokielestä.

Henkilökunta haluaa koulutusta
selkokielestä ja
selkokerhon ohjaamisesta.

Koulutus täytyy järjestää.

Silloin selkokerho Arantilankodossa
voi jatkua.

Asiaa pohdittuani sain idean:

Selkokerholaiset ja ohjaajat voivat
yhdessä kouluttaa henkilökuntaa.

Me selkokerhon vanhat ohjaajat olemme
saaneet koulutusta Kehitysvammaliitosta.
Meillä on paljon tietoa selkokielestä
ja selkokerhon ohjaamisesta.

Selkokerholaiset ovat olleet mukana
selkokerhossa kahden vuoden ajan.

Heillä on paljon tietoa
selkokerhon käytännön asioista.

Selkokerholaiset tietävät
mitä kerhossa tehdään.

He tietävät mikä kerhossa on mukavaa
ja mikä ikävää.

He osaavat sanoa
mitä haluavat selkokerholta.

He ovat selkokerhon
kokemusasiantuntijoita.

6.2 Selkokerholaisten ryhmähaastattelu

Halusin tietää mitä mieltä
selkokerholaiset ovat ideastani.
Haluavatko he kouluttaa
Arantilankodon henkilökuntaa?
Kysyin tätä asiaa
haastatellessani selkokerholaisia.

Muistutin selkokerholaisia siitä,
että Selkokieli ja vuorovaikutus – projekti
päättyy.

Kerholaisten mielestä se oli tylsää.

Selkokerho loppui liian pian.

Kerholaisten mielestä selkokerhoa
pitää jatkaa projektin jälkeen.

Näin kerholaiset itse sanoivat:

*"Se on hemmetti ku loppuu liika aikasin
tämäki."*

(Selkokerholainen 2)

"Täytyy sanoo, et harmi ku loppuu."

(Selkokerholainen 5)

Selkokerholaiset ovat
pitäneet selkokerhosta.

Myös retket ovat olleet mukavia.

Retkiä oli kiva muistella.

*"On ollu mukavaa selkokerhossa.
Reissaaminen on ollu hauskaa."
(Selkokerholainen 3)*

*"Aika kivaa ollu.
Oltii Helsinkis sielä Runebergilla,
mentiin Porvooseen."
(Selkokerholainen 4)*

*"Se on ollu mukavaa kun käytiin
kattomassa Seitsemän veljestä.
Siinä oli niin hauskoja niitä näyttelijöitä,
ku yks näyttelijä meikkas siinä."
(Selkokerholainen 1)*

Kerholaisten mielestä selkokerhossa
puhutaan tärkeistä asioista.
Esimerkiksi Selkouutiset – lehdestä
luettiin marraskuussa 2007
Jokelan koulusurmista.
Se oli surullinen ja järkyttävä tapaus.
Yksi selkokerholainen sanoi,
että oli hyvä
puhua asiasta selkokerhossa.
Selkokerhossa on turvallinen porukka.
Porukka on pieni.
Siksi kaikki saavat sanoa mielipiteensä.
Isossa porukassa asiasta ei voi
kerholaisen mielestä puhua.

Näin kerholainen itse sanoi:
*"... Ku on luettu noit Selkouutisii
ja sit keskusteltu
niinku siitä tietystä asiasta*

*mikä kenenki on ollu mielessä.
Sanotaan nyt vaikka se
Jokela – juttu sillon.
Ku ollaan puhuttu yhdessä siitä."
(Selkokerholainen 5)*

Kerholaisten mielestä on tärkeää
kokoontua keskustelemaan asioista.
Uutisista saa paljon tietoa.
Selkouutisia on helpompi ymmärtää
kuin yleiskielisiä uutisia.
Kerholaiset toivovat,
että Arantilankotoon tilataan Selkouutiset
myös projektin jälkeen.

Yhden kerholaisen mielestä oma
selkolehti on tärkeä juttu.
Omasta lehdestä
voi seurata uutista samalla,
kun sitä luetaan.
Näin selkokerholainen itse asian sanoi:
*"Jos sais sen Selkouutisen
niinko itte pirettyy,
et sais sit kattella sitä."
(Selkokerholainen 2)*

Kerroin selkokerholaisille,
että henkilökunta haluaa koulutusta.
Muistutin kerholaisille,
että heillä on paljon kokemuksen tuomaa
tietoa selkokerhosta.
Kysyin haluavatko selkokerholaiset
kouluttaa henkilökuntaa.
Kaikki nyökyttelivät.

Yksi kerholainen sanoi

kaikkien muiden puolesta:

"Varmaa kaikki haluaa sitte.

Ne ketkä on ollu mukana tässä."

(Selkokerholainen 2)

Päätimme yhdessä järjestää

henkilökunnalle selkokoulutuksen.

7 LÄTTYDIAGRAMMI

Teimme selkokerhossa lättödiagrammin.

Lättödiagrammi kertoi meille
selkokerholaisten toiveita.
Selkokerholaiset sanoivat
mitä asioita haluavat
selkokerhossa tehdä.

Lättödiagrammi tehtiin
seuraavalla tavalla:
Piirsin paperille ison ympyrän.
Kirjoitin paperin keskelle
"SELKOKERHO".

Selkokerholaiset kertoivat
mitä haluavat selkokerhossa tehdä.

Selkokerholaisten toiveet
kirjoitettiin pienille lapuille.
Laput liimattiin paperille,
jossa oli iso ympyrä.

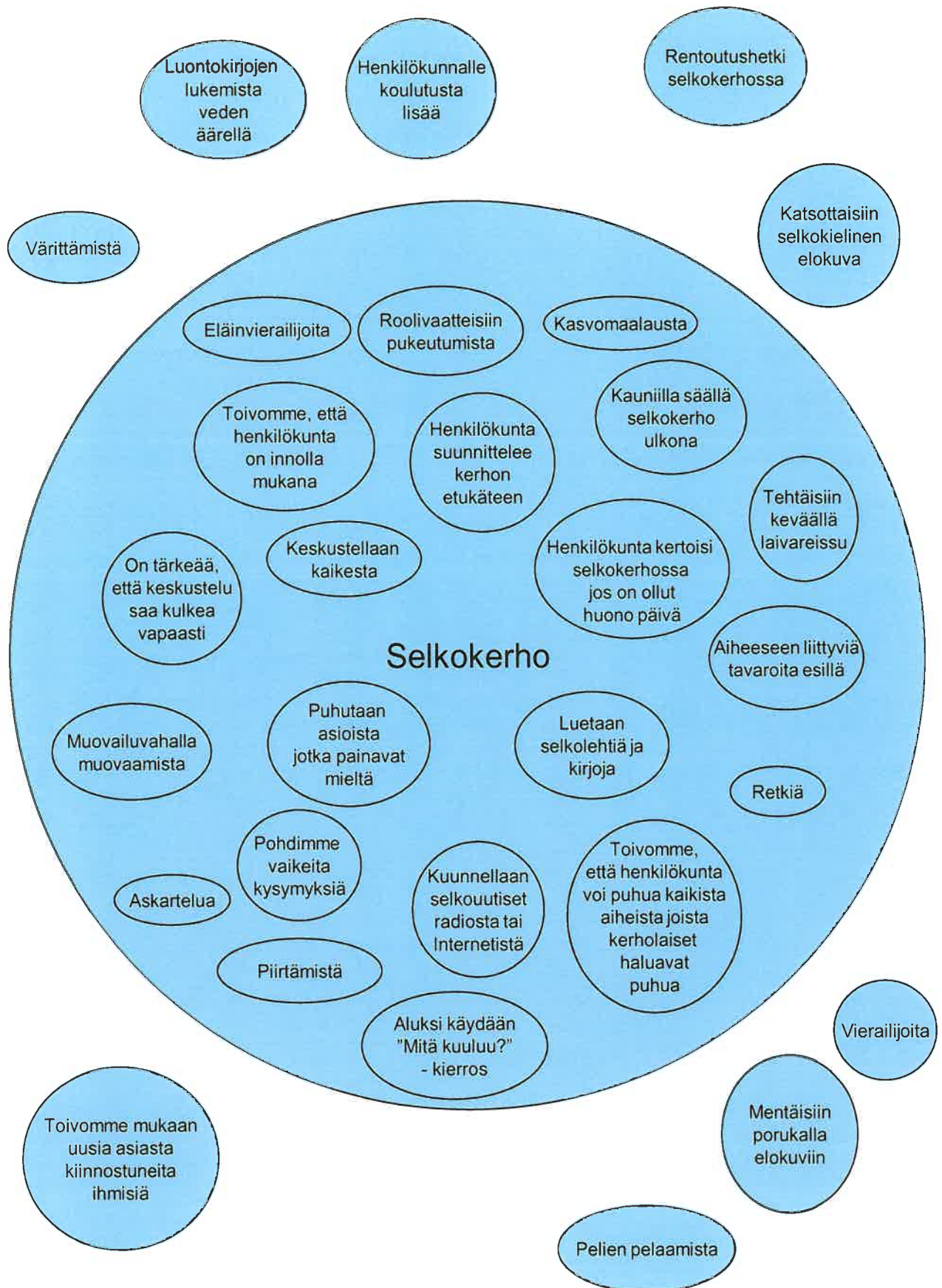
Sellaiset asiat,
joita selkokerhossa oli tehty,
liimattiin ison ympyrän sisälle.
Jos selkokerhossa ei vielä
oltu tehty jotakin asiaa,
paperi liimattiin
ison ympyrän ulkopuolelle.

Lättödiagrammin avulla
voidaan selvittää ihmisten elämään
vaikuttavia asioita.

Lättödiagrammi on saanut
nimensä siitä,
että paperille piirretään ympyrä,
joka muistuttaa räiskälettä eli lättyä.
Lättödiagrammi on toiselta nimeltään
Venn-diagrammi.
(Laitinen 2002, 58-86.)

Selkokerholaisten kanssa tehty
lättydiagrammi on seuraavalla sivulla.

Lättydiagrammista selviää monta asiaa,
mitä selkokerholaiset haluavat.

Selkokerholaiset tykkäävät selkokerhosta.
Lukeminen ja keskustelu
ovat tärkeitä asioita.

"Lujetaan lehtiä ja sit kirjoja."
(Selkokerholainen 4)

*"Se on nimittäin siis todella tärkeää.
Se, että me luetaan siis näitä
kirjoi ja selkouutisia.
Ja se, että jos ja kun
maailmalla tapahtuu jotain,
niin se, että meillä on niinku
mahdollisuus puhua siitä,
että jos se asia vaivaa mieltä."*
(Selkokerholainen 5)

Selkokerholaisten mielestä selkokerhossa
voisi olla lähellä luontoa.

"Kauniilla säällä ulkona"
(Selkokerholainen 3)

*"Se ois muuten yks,
että jos [luettavaan kirjaan]
liittyy luonto kautta vesi.
Jos löytyis joku kiva paikka,
niin mentäis johonki veden ääreen.
Kuunneltas sitä mitä luetaan,
mut samalla pystys niinko
seuraamaan sitä luontoo*

ja sitä vettä.

*Mulla ainaki vesi on sellanen
rauhottava elementti."*

(Selkokerholainen 5)

"Niin on."

(Selkokerholainen 4)

Selkokerholaisten mielestä on mukavaa,
että selkokerhossa on joskus aiheeseen
liittyviä esineitä mukana.

Esineet liittyvät luettavaan kirjaan
tai lehteen.

Ne voivat olla
vaikka vanhoja tavaroita,
jos puhutaan menneestä ajasta.

"Juu, se on hyvä."

(Selkokerholainen 4)

Selkokerholaisten mielestä
esiteltävät tavarat eivät saa olla isoja.

Ne täytyy voida ottaa käteen.

Eikä todella suuria esineitä voikaan tuoda
sisälle aiheuttamatta vahinkoa.

Tästä asiasta

yksi selkokerholainen vitsaili näin:

*"Seiniä ei kyllä ainaka hajoteta
täst talosta,
ei varmaan hajoteta."*

(Selkokerholainen 2)

Selkokerholaiset esittivät myös
toiveita henkilökunnalle,

joka ohjaa selkokerhoa.
 Selkokerholaisten mielestä
 henkilökunnan pitää kertoa,
 jos on ollut huono päivä.

*"Jos on ollu huono päivä,
 niin se, että myös kertois sen.
 Ettei se tuu sit niinku sillai,
 et yhtäkkii pimahtaa jollekin.
 Sen aistii toisista,
 et jos toisella on niinku huono.
 On sillai parempi,
 et se tulis siltä henkilöltä itseltään."*
 (Selkokerholainen 5)

Lisäksi henkilökunnan toivottiin saavan
 koulutusta selkokielestä
 ja selkokerhon ohjaamisesta.

*"Sen, et henkilökunta
 saa koulutusta lisää."*
 (Selkokerholainen 2)

Selkokerholaisten mielestä
 retket ovat mukavia.
 Erityisesti laivalle olisi hauska mennä.

*"Sillai ku lähdetään johonki, niin siin
 niinku irtaantuu niinku kodista."*
 (Selkokerholainen 5)

*"Et sit ku lumet sulaa,
 lähdettä porukalla laivareisulle.
 Valoo saa olla enemmän."*

*Sit ku lumet sulaa,
 ni sit mennään."*
 (Selkokerholainen 2)

"Olis vähä niinku sama toive."
 (Selkokerholainen 3)

Selkokerholaiset tekivät kovasti työtä,
 että selkokerho jatkuu.
 Selkokerholaisten mielestä
 selkokerhon pitää jatkua.
 Selkokerholaiset ovat kertoneet heille
 tärkeistä asioista selkokerhossa.
 Selkokerholaiset kouluttavat
 Arantilankodon henkilökuntaa.
 Siten selkokerho voi jatkua.
 Siksi selkokerholaisten toive
 laivareissusta toteutettiin.
 Arantilankodon selkokerho
 teki piknik – risteilyn kesällä 2009.

8 VERTAILUKEHITTÄMINEN

Vertailukehittäminen tarkoittaa sitä, että kahta samankaltaista toimintaa verrataan keskenään.

Tarkoituksena on kehittää jotakin toimintaa paremmaksi.
(Virtanen 2007, 185)

Voidaan esimerkiksi verrata kahden asuntolan selkokerhoa keskenään. Ne ovatkin melko samanlaisia. Niissä on kuitenkin eroja. Mietitään mitä yhtäläisyyksiä ja mitä eroja selkokerhoilla on. Vertailun tarkoituksena on saada aikaan entistä parempi selkokerho.

Vertailukehittämisen englanninkielinen nimi on benchmarking. Suomessa käytetään usein vertailukehittämisen englanninkielistä nimeä.
(Virtanen P. 2007, 185)

Pyysin vertailukehittämisessä toisen asuntolan selkokerhoa avuksi. Toisen asuntolan selkokerho kuvasi yhden selkokerhonsa kokoontumisen videolle. Arantilankodon selkokerholaisista kolme katsoi kuvatun videon.

Video katsottiin

16. kesäkuuta 2009 Arantilankodossa.

Arantilankodon selkokerholaiset vertasivat omaa selkokerhoa ja toisen asuntolan selkokerhoa keskenään.

Kerholaiset miettivät mikä oli samanlaista ja mikä erilaista.

Lisäksi kerholaiset miettivät, mikä toisen asuntolan selkokerhossa oli hyvää, ja oliko ehkä jotakin huonoa. Selkokerholaiset miettivät myös mitä asioita toisen asuntolan selkokerhosta haluaisivat Arantilankodon selkokerhoon.

Samanlaisia asioita oli paljon. Arantilankodon selkokerholaiset huomioivat, että myös toisessa selkokerhossa käytettiin selkokirjoja ja keskusteltiin.

"Oli kirjat. Puhuttiin."

(Selkokerholainen 3)

"Oli samanlaista keskustelua ku Arantilankodossaki."

(Selkokerholainen 2)

Kerhoissa oli myös eroja.

Arantilankodon selkokerholaiset kertoivat, että toisen asuntolan selkokerho oli rauhattomampi.

"Meidän selkokerhossa

on ollu rauhallisempaa.”

(Selkokerholainen 2)

Arantilankodon selkokerhossa on aina ”Mitä kuuluu?” – kierros. Kerhon aluksi jokainen kerholainen siis kertoo mitä hänelle kuuluu. Jokainen saa kertoa onko ollut hyvä vai huono päivä. Arantilankodon selkokerholaiset pitävät kysymystä tärkeänä. Kun saa kertoa muille päivästä, omakin olo rauhoittuu. Sitten jaksaa keskittyä selkokerhon tapahtumiin.

Toisen asuntolan selkokerhossa ”Mitä kuuluu?” – kierrosta ei ollut. Heidän selkokerhossaan oli erilainen aloitus. Kerho alkoi viikonpäivän ja päivämäärän kertomisella. Se oli Arantilankodon selkokerholaisten mielestä mukava juttu.

*”Sen mä huomasin,
ettei kysytty mitä heil kuuluu.
Sen ne kysy mikä päivä on.”*
(Selkokerholainen 2)

*”Kyl se [päivämäärän kysyminen]
oli mun mielestä ihan hyvä.”*
(Selkokerholainen 5)

”Hyvä juttu.

Ei ollut turha.”

(Selkokerholainen 3)

Arantilankodon selkokerholaiset pohtivat millainen olisi mukava tapa aloittaa selkokerho. Pitäisikö kysyä päivämäärä vai käydä ”Mitä kuuluu?” – kierros? Arantilankodon selkokerholaisten mielestä ”Mitä kuuluu?” – kierros on parempi tapa aloittaa selkokerho. Kuitenkin myös päivämäärän kertaaminen on tärkeää.

*”Mä oon ainaki sitä mieltä,
että on parempi,
että me pidetään
se ”Mitä kuuluu?” – kierros.
Et jos on ollu hankaluutta työmaalla,
saattaa sanoo pahasti tai jotain.
Kyl se päivämääräki
vois olla ihan paikallaan.
Siin tulis sit ajanhallintaa
tai semmosta,
et pysyy ajan tasalla.”*
(Selkokerholainen 5)

Toisen asuntolan selkokerhossa oli mukana seitsemän selkokerholaista. Arantilankodon selkokerholaisia on viisi. Molemmissa selkokerhoissa on kaksi ohjaajaa.

Arantilankodon selkokerholaiset pohtivat,
 mikä on hyvä selkoryhmän koko.
 Pienessä ryhmässä voi olla vaikeaa
 saada aikaan keskustelua.
 Erityisesti, jos ryhmäläiset
 eivät ole kovin puheliaita.
 Isossa ryhmässä voi tulla hälinää.
 Kaikki eivät ehkä kuule toisiaan.
 Siksi keskustelu isossa ryhmässä
 voi olla vaikeaa.
 Yksi selkokerholainen
 kuitenkin huomautti,
 että keskustelun syntymiseen
 vaikuttaa paljon aihe.
 Kiinnostavasta aiheesta
 keskustelua syntyy helposti.

*"Toisaalta pikkasen aiheesta kiinni
 millai sitä keskustelua syntyy."*
 (Selkokerholainen 5)

Toisen asuntolan selkokerho
 oli suurempi.
 Yhden selkokerholaisen mielestä ei ollut
 väliä minkä kokoinen selkokerho on.

*"Meil on vähemmän.
 Yhtä hyvä kun meilläkin on määrä."*
 (Selkokerholainen 2)

Toinen selkokerholainen piti pienempää
 selkokerholaisten määrää parempana.

"Mun mielestä kuitenkin semmonen

*ku meil on ollu viis.
 Se on ollu hyvä koko
 kun siinä on pystynyt keskustelemaan,
 eikä se oo menny sekaseks.
 Kaikki on pystynyt seuraamaan."*
 (Selkokerholainen 5)

Toisen asuntolan selkokerholaisista
 yksi oli selvästi muita puheliaampi.
 Hän puhui muiden päälle
 ja muita enemmän.
 Siksi kaikki toisen asuntolan
 selkokerholaiset eivät saaneet
 sanoa rauhassa omaa asiaansa.

Arantilankodon selkokerholaiset miettivät
 mitä tällaisessa tilanteessa
 olisi voinut tehdä.
 Heidän mielestään toisten päälle
 puhuminen oli epäkohteliasta.
 Arantilankodon selkokerholaisten
 mielestä ohjaajan on hyvä puuttua
 tällaiseen asiaan.

*"Tua, mun mielestä olis ollu parempi,
 että ohjaajan olis tarvinnu ruveta
 antamaan puheenvoroja.
 Et jokainen pääsee sanomaan
 mielipiteensä asiaan."*
 (Selkokerholainen 5)

*"Toisten täytyy saada puheenvuoro.
 Ohjaajat olis saanu sanoo,*

et toiselle kans puheenvuoro."

(Selkokerholainen 2)

Selkokerholaisten mielestä kerholaiset eivät voi komentaa toisiaan.

Siitä voi tulla riita.

"Jos sen olis sanonu toinen kerholainen, olis voinu tulla riita."

(Selkokerholainen 5)

Selkokerholaisten mielestä järjestyksen pitäminen on ohjaajan tehtävä.

"Ohjaajien olisi pitänyt sanoa puheliaalle kerholaiselle, että lopeta."

(Selkokerholainen 3)

Toisen asuntolan selkokerhossa syntyi väittelyä.

Kaikki eivät olleet samaa mieltä asioista.

Keskustelua käytiin kiivaasti.

Arantilankodon selkokerholaiset miettivät oliko väittely hyvä vai huono asia.

Joidenkin selkokerholaisten mielestä väittely on hyvä asia.

Kaikkien ei tarvitse olla samaa mieltä.

"Hyvä asia."

Ne puhu asioista

ja sitte lähti väitteleen vastaan.

Se on hyvä,

et joku väittää vastaankin."

(Selkokerholainen 2)

Erään selkokerholaisen mielestä jokaisen pitää saada sanoa oma mielipiteensä.

Ihmiset voivat olla eri mieltä asioista.

Keskustelun pitää kuitenkin olla asiallista.

"Jokaisella on oma mielipide asiasta."

Kinaa saa tulla

kunhan se pysyy niin,

ettei tuu voimasanoja tai mitään.

Jokaisella on oikeus

sanoa mielipiteensä."

(Selkokerholainen 5)

Yhden kerholaisen mielestä

väittely oli huono asia.

Kaikki puhuivat yhtä aikaa.

Se ei ollut mukavaa.

Kaikilla täytyy kuitenkin olla oikeus omaan mielipiteeseensä.

"Huono. Kaikki puhui päällekkäin."

Jokaisen pitää kuitenkin

sanoa mielipiteensä."

(Selkokerholainen 3)

Toisen asuntolan selkokerhossa kerholainen tiesi tietystä asiasta enemmän kuin muut.

Hän tiesi asiasta enemmän

kuin muut kerholaiset

ja myös enemmän kuin ohjaajat.

Hän esiintyi vähän röyhkeästi

ja rehenteli tiedoillaan.

Ohjaaja väitti vastaan,

vaikka kerholainen ilmeisesti oli oikeassa.
Tämä varmaankin johtui siitä,
että kerholaisen käytös oli röyhkeää.

Arantilankodon selkokerholaisten
mielestä ohjaajien pitää osata myöntää,
silloin kun eivät tiedä asioista riittävästi.
Myös selkokerholainen voi tietää
enemmän kuin ohjaaja.

*"Saattaa tulla semmosia tilanteita,
et ohjaaja on väärässä.
Pakko se on silloin myöntää.
Saattaa olla,
että asiakkaalla on enemmän tietoa.
Henkilökunnan on myönnettävä se,
et asiakkaalla on enemmän tietoa."*
(Selkokerholainen 5)

"Olen samaa mieltä."
(Selkokerholainen 3)

"Kauhee kina oli ku oli selkokerho."
(Selkokerholainen 2)

8.1 Vertailukehittämisen loppupäätelmiä:

Selkokerholaisten mielestä
Arantilankodon selkokerho
on varsin hyvä.

Toisen asuntolan selkokerhossa
oli myös hyviä asioita.

Toisen asuntolan selkokerhosta
voi saada ideoita Arantilankodon
selkokerhon toteuttamiseen.

Päivämäärän ja ajan kysyminen
voi olla erilainen tapa aloittaa selkokerho.
Se voi olla mukavaa vaihtelua
"Mitä kuuluu?" – kierrokselle.

Arantilankodon selkokerholaiset
myös selkiyttivät ohjaajien tehtäviä.
Heidän mielestään ohjaajan pitää
tarvittaessa puuttua
selkokerholaisten keskusteluun.
Keskustelun pitää olla tasapuolista
ja kaikilla pitää olla oikeus puhua.
Kukaan ei saa puhua muiden päälle.
Ohjaajan tehtävänä on Arantilankodon
selkokerholaisten mielestä
turvata jokaiselle oikeus puhua.

Toisen asuntolan selkokerhossa väiteltiin
ja oltiin rohkeasti eri mieltä asioista.
Aina ei ole helppoa
sanoa erilaista mielipidettä.

Voi tulla riitaa.

Joku voi haluta riidellä.

Siksi hän voi yrittää
ärsyttää voimakkailla mielipiteillään.

Vaatii rohkeutta ja keskustelutaitoa
olla eri mieltä, eikä silti riidellä.

Arantilankodon selkokerholaisten
mielestä jokaisella

pitää olla oikeus omaan mielipiteeseensä.

Keskustelun on kuitenkin

pysyttävä asiallisena.

Mielestäni selkokerho on hyvä paikka

harjoitella keskustelutaitoja.

Selkokerhossa voi oppia sanomaan

erilaisen mielipiteen

ärsyttämättä muita.

9 SELKOKOULUTUS

Henkilökunta sai koulutusta
selkokerhosta keväällä 2009.
Selkokerhon vanhat ohjaajat
ja selkokerholaiset suunnittelivat
ja toteuttavat koulutuksen.

Koulutus kesti kahdeksan tuntia.
Koulutukseen kuului
luentoja ja harjoituksia.
Arantilankodon henkilökunnalle
kerrottiin esimerkiksi
mitä on selkokieli.
Arantilankodon henkilökunta sai
harjoitella selkoryhmän ohjaamista.
Arantilankodon henkilökunta oppi myös
mitä selkokerhossa tehdään.

9.1 Luento selkokielestä

Ensimmäinen luento käsitteli selkokieltä.
Luennoitsija kertoi mitä selkokieli on.
Sen jälkeen henkilökunta koki
tietävänsä asiasta enemmän
kuin aikaisemmin.
Yksi henkilökunnasta
totesi luennosta:
"Paljon selväs."
(Henkilökunnan jäsen 3)

Toista henkilökunnan jäsentä

hämmästytti selkokielen
tekstin ulkonäkö.
Yhdellä rivillä on vain muutama sana.
Se oli hänelle uutta.
Tämä henkilökunnan jäsen
näytti selkokirjaa ja esitti kysymyksen:
*"Selkokirjat,
ni onks ne aina sillain,
et tekstit on tällai?"*
(Henkilökunnan jäsen 1)

Luennossa oli mukana
pätkä selkokielistä tekstiä.
Yksi henkilökunnan jäsen
oli hämmästynyt kun tekstissä oli
mukana pitkä sana.
Hän mietti voiko sellaista olla
selkokielisessä tekstissä.
Hän sanoi näin:
*"Siin oli siin tekstis kyl yks pitkä sana,
kun `vuoronumeroautomaatti`.
Et must se oli aika poikkeuksellinen sana,
mutta se oli sielä."*
(Henkilökunnan jäsen 6)

Selkokielistä tekstiä
voi käyttää monessa tilanteessa.
Sitä voivat käyttää monet eri ihmiset.
Nämä asiat henkilökunta huomasi,
kun kuunteli selkokieltä käsittelevän
luennon.

Yksi henkilökunnasta uskoi
selkokirjoista olevan apua

lukemaan opetteleville lapsille.

Hän itse sanoi näin:

*"Täs just ajattelin,
et ens vuonna
kun tytär menee kouluun,
niin mä luulen,
et mä lainaan [selkokirjoja]."*

(Henkilökunnan jäsen 3)

Toinen henkilökunnan jäsen

mietti yleiskielisen kirjan

korvaamista selkokirjalla.

Monia yleiskielisiä kirjoja

on käännetty selkokielelle.

Niitä ovat esimerkiksi

Seitsemän veljestä ja Kalevala.

Selkokielisenä kirjat ovat lyhyempiä.

Ne ovat helpommin ymmärrettäviä kirjoja,

kuin vastaavat yleiskieliset kirjat.

Siksi selkokielisen kirjan

lukeminen on vaivattomampaa.

Näin henkilökunnan jäsen itse mietti:

*"Siis kun koulussahan
tarvii kans aina lukee jotain kirjoja,
niitähän on kummiski
varmaan aika paljon
käännetty selkokielelleki jo.*

Varmaan sellai,

ketä ei oo kauheen

kiinnostunu lukemaan,

ni kannattais lukee selkokirjaa."

(Henkilökunnan jäsen 1)

Yksi kouluttaja kertoi

oman kokemuksensa selkokirjasta.

Hän ei ollut kouluaikana

ymmärtänyt Kalevalaa.

Hän on ymmärtänyt Kalevalan

vasta aikuisiällä,

luettuaan sen selkokielisenä.

Näin hän itse kertoo:

"Kalevala,

*eihän siit tajunnu mitään kouluaikana
ku pakotettiin lukemaan.*

Mut nyt vast

ku ollaan luettu tuol selkokerhos,

niin siit niinku tajuu sen juonen

ja kaikki mitä siin niinku on.

Se on tosi hyvä!"

(Kouluttaja 3)

Henkilökunnasta kaikki

eivät ole kiinnostuneet

lukemaan uutisia tavallisesta lehdestä.

Uutiset ovat liian pitkiä

ja yksityiskohtaisia luettaviksi.

Yksi henkilökunnan jäsen pohti

Selkouutiset – lehden lukemista.

Siinä uutiset on kerrottu

lyhyesti ja selkeästi.

Hänen mielestään

Selkouutisten lukeminen

saattaisi kannattaa.

Näin hän itse sanoo:

"Just näitä uutisii kun kattoo,

ni mä en jaksa

Satakunnan Kansaa kauheesti lukee,

mut ehkä kannattais lukee

jotain selkolehtee.

*Vähällä sais enemmän irti,
kun ei oo niin pitkät jutut näissä.”*

(Henkilökunnan jäsen 1)

Henkilökunnan jäsenet alkoivat
miettiä selkokieliä uutisia.

Niissä on helpompaa kieltä
kuin yleiskielisissä uutisissa.

Mutta ne eivät aina ole
ihan helppoja ymmärtää.

Selkokieliä uutisissa saattaa olla
esimerkiksi paljon vuosilukuja
ja numeroita.

Niitä voi olla vaikea ymmärtää.

*”Mut joskus
niis Selkouutistenki kertomuksis,
niis on paljon kaikkii vuosilukuja
ja numeroita.*

Yllättävän paljon silti.”

(Kouluttaja 2)

”Niin, ei se mitään ihan helppoo oo.

*Se teksti on vähän joskus sellasta,
et kyl siin joutuu*

*välillä funteeraamaan,
et mitähän tääkin nyt tarkoittaa.”*

(Henkilökunnan jäsen 9)

Yksi henkilökunnasta korosti
selkokerhon tärkeyttä.

Selkokieliä uutisia
on hyvä lukea selkokerhossa.

Silloin voi miettiä yhdessä

vaikeita sanoja tai vaikeita asioita.

On tärkeää keskustella luetusta.

Näin hän itse sanoi:

*”Mietin kans joskus,
kuulinkohan Selkouutiset,
vai luinko jonku artikkelin,
niin ajattelin,
et ei se kyl niin selkokieltä ollu,
etteikö siitä ois
hyvä keskustelutuokio
tullu viel siihen selkokerhoon.
Siin oli vielä monta selitettävää asiaa
niinku kenelle tahansa meistä,
ja saati sit jos on
oikeesti ymmärtämises
tai siin hahmottamises vaikeuksii.
Kerhot on varmaan siin hyvii,
et siin voidaan mennä
viel syvemmälle.”*

(Henkilökunnan jäsen 3)

Henkilökunta oli innostunut selkokerhosta
myös sivistääkseen itseään.

Yksi henkilökunnasta halusi lukea
selkokerhossa suomalaisia teoksia.

Hän halusi oppia tuntemaan
nämä teokset.

*”Josko tosiaan jompikumpi,
Kalevala tai Seittämän veljestä,
heti ens syksynä käytäs läpi,
et määki sivistysin hiuka.”*

(Henkilökunnan jäsen 3)

9.2 Käytännön harjoitusta

Henkilökunta sai koulutuksessa harjoitella selkokerhon ohjaamista. Henkilökunnasta muodostettiin kahden ihmisen pareja. Parit saivat suunnitella selkokerhon. He käyttivät hyväksi koulutuksessa oppimiaan tietoja ja taitoja. Parit valitsivat mitä kirjaa tai lehteä selkokerhossa käsitellään. He miettivät mistä aiheesta selkokerhossa puhutaan. Parit miettivät millaisia kysymyksiä he kysyvät selkokerholaisilta. Parit miettivät myös mitä muuta selkokerhossa tehdään.

Arantilankodon selkokerholaiset olivat mukana harjoituksissa selkokerholaisina. Kaikki paikalla olijat katsoivat harjoitusta. Lopuksi kaikki saivat kertoa miltä kerhon ohjaaminen tuntui. Kouluttajat antoivat palautetta miten kerhon ohjaaminen onnistui.

Henkilökunnan jäsenet olivat valinneet hyvin erilaisia aiheita selkokerhoon. Yhdessä selkokerhossa käsiteltiin ilmastonmuutosta. Toisessa puhuttiin äitienpäivästä. Kolmas selkokerho käsiteli jääkarhujen elämää eläintarhassa.

9.2.1 Vaikeasti ymmärrettävä aihe

Ilmastonmuutos on melko vaikeasti ymmärrettävä aihe. Sen käsittelyyn pitää varata selkokerhossa paljon aikaa. Muuten asiat jäävät epäselviksi. On kuitenkin hyvä käsitellä myös vaikeasti ymmärrettäviä asioita. Pelkistä yksinkertaisista asioista puhuminen voi olla tylsää selkokerholaisten mielestä.

Yksi kouluttajista oli samaa mieltä.

Hän sanoi:

”Aihe oli ainaki tosi vaikee ja haastava minkä te otitte.

Se oli kauheen laaja.

Siit olis moneen [kerhokokoonntumiseen] saanu aihetta tosta.

Mut se on hienoo, et otetaan tommonen aihe.

Siis tosi hyvä.”

(Kouluttaja 2)

Myös sivusta seuranneen henkilökunnan mielestä aihe oli vaikea. Harjoitusta oli kuitenkin mielenkiintoista seurata. Lisäksi samalla oppi uusia asioita. Näin yksi henkilökunnasta totesi: *”Mielenkiinnol kuuntelin ja aattelin,*

et hui kauhee mikä aihe.

Tuli ittelleki paljo.

Nyt mää tiedän mikä

se kasvihuoneilmiö on.”

(Henkilökunnan jäsen 7)

Kouluttaja totesi

henkilökunnan olevan oikeassa.

Selkokerhossa oppii uusia asioita.

Selkokerholaiset oppivat paljon uutta.

Myös selkokerhon ohjaajat

oppivat uusia asioita.

”Selkokerhos kummasti viisastuu.”

(Kouluttaja 3)

Vaikeita asioita on hyvä yksinkertaistaa.

On hyvä myös kertoa

käytännön esimerkkejä.

Silloin vaikea asia

on helpompi ymmärtää.

Sitä mieltä oli yksi kouluttaja.

Hän sanoi näin:

”Sit oli tosi hyvä kysymys mun mielest se,

et onks joku teist käyny kasvihuoneessa.

Se että te vertasitte

sitä [kasvihuoneilmiötä] kasvihuoneeseen

ja kerroitte mimmost kasvihuonees on,

niin tosi hyvin sitä

minun mielest konkretisoi.”

(Kouluttaja 1)

9.2.2 Miltä hiljainen hetki tuntuu?

Selkokerhossa pitäisi keskustella paljon.

Joskus tulee kuitenkin hiljaisia hetkiä.

Kukaan ei puhu mitään.

Se on ohjaajalle usein vaikea tilanne.

Keskustelu pitäisi saada

uudelleen käyntiin.

Henkilökunta pohti

miltä hiljainen hetki tuntui.

Monen mielestä hiljainen hetki

on haastava.

Sen kestämistä pitää harjoitella.

Näin yksi henkilökunnasta sanoi:

” Ku tulee se hiljanen hetki,

ni ei se mikään helppo tilanne ole. ...

Täytyy vaan harjotella ja opetella,

et kestää sitä,

et tulee se hiljasuus.”

(Henkilökunnan jäsen 9)

Yksi henkilökunnasta muistutti,

että kerholaisille pitää

antaa aikaa vastata.

Osa ihmisistä haluaa miettiä rauhassa.

Miettimisen jälkeen

voi kertoa mielipiteensä.

” Täytyy kumminki

jättää rauha vastauksille.”

(Henkilökunnan jäsen 11)

Kouluttajan mielestä

hiljaisuus ei ole paha asia.

Joskus on hyvä olla hiljaa.
 Kun selkokerhon ohjaaja ei puhu,
 usein selkokerholaiset alkavat puhumaan.
 Silloin keskustelu jatkuu.
 Näin yksi kouluttaja sanoi:
*"Ja se, et kun antaa sen hiljaisuuden tulla.
 Ja mekin on joskus tehty sitä,
 et ollaan vaan oltu hiljaa.
 Sit sieltä porukasta joku sanoo,
 et miks tääl ei puhuta.
 Sit se vaan lähtee
 se juttu sieltä jatkumaan."*
 (Kouluttaja 1)

9.2.3 Helppoja ja vaikeita kysymyksiä

Selkokerhossa keskustellaan paljon.
 Siellä myös kysytään
 selkokerholaisten mielipiteitä
 moniin asioihin.
 Kouluttajien mielestä
 ohjaajien kannattaa
 kysyä selkokerholaisilta
 helppoja kysymyksiä.
 Sillä tavalla keskustelu sujuu.
 Lisäksi selkokerholaisille pitää antaa
 aikaa perustella mielipiteensä.

Näin yksi kouluttaja sanoi:
*"Ihan semmosii tosi helppoja,
 yksinkertasii kysymyksiä,
 niin sillan siit lähtee
 juttu paljo paremmin liikkeelle.*

*Kun antaa ihmisille aikaa vastata,
 niin sielt voi tulla se muutaki
 kun kyllä tai ei,
 ku odottaa vaan."*
 (Kouluttaja 1)

Joskus selkokerholaiset
 esittävät vaikeita kysymyksiä.
 Aina kerhon ohjaaja
 ei tiedä oikeaa vastausta.
 Niin kävi yhdessä harjoituksessakin.
 Mukana ollut selkokerholainen
 esitti vaikean kysymyksen.
 Ohjaaja ei osannut vastata.
 Kysymys oli seuraava:

*"Mikä mua rupes niinku mietityttään,
 että miten ne [jääkarhut]
 pärjää täällä Suomessa eläintarhassa?
 Ku ne on kuitenkin tottunu
 siihen kylmään ilmastoon.
 ... Kun ne on siis ympäri vuoden täällä,
 niin miten ne pärjää?"*
 (Selkokerholainen 5)

Kouluttajien mielestä
 ohjaajan ei tarvitse tietää
 kaikkiin kysymyksiin vastausta.
 Ohjaajan pitää kuitenkin myöntää,
 ettei tiedä vastausta.
 Näin kouluttajat itse sanoivat:
*"Se oli tosi hyvä,
 et sää sanoit siinä,
 et mä en osaa siihen vastata."*
 (Kouluttaja 2)

*"Ja sellasia kysymyksiä tulee.
Tuskin jäi ainoaksi.
Mut se on vaan
myönnettävä siinä kohtaa,
et en mäkään nyt ihan kaikkea tiedä."
(Kouluttaja 1)*

9.2.4 Oikein vai väärin?

Yhdessä harjoituksessa
alettiin pohtia mielenkiintoista kysymystä.
Mietittiin, onko eläintarhojen pitäminen
oikein vai väärin.
Asia ei ole aivan yksinkertainen.
Siihen ei ole yhtä oikeaa vastausta.
Asiasta voi olla monta erilaista
mielipidettä.

Monessa asiassa on vaikea sanoa
mikä on oikein ja mikä on väärin.
Kukaan ei tiedä sitä varmasti.
Asiaa voidaan katsoa eri näkökulmista.
On hyvä, että ihmiset voivat olla
eri mieltä.

Harjoituksessa selkokerhon ohjaajat
katsoivat asiaa eri näkökulmista.
Heillä oli kummallakin
oma mielipiteensä asiasta.
Myös kerholaisilla oli
omat mielipiteensä asiaan.
Kouluttajan mielestä tämä oli hyvä asia.

Näin kouluttaja sanoi:
*"Sit oli hienoo,
kun te rupesitte
tällasta eettistä pohdintaa tässä.
Hetä tuli tällasia
niinku hankalia kysymyksiä,
mihin ei välttämättä oookkaan
sitä oikeeta vastausta,
et onks eläintarha
nyt hyvä vai huono juttu.
Ja siin oli hyvä,
että te sanoitte kumpiki
oman mielipiteenne.
Teilläkäs ei ollu sama mielipide,
ettei sit ryhmäläisetkäs vastaa
vaan sillain ku te vastaatte,
vaan sieltä tuli
sit monenmoista mielipidettä."
(Kouluttaja 1)*

9.2.5 Rauhallinen lukunopeus on tärkeää

Selkokielistä tekstiä pitää lukea hitaasti.
Lukiessa voi pitää taukoja.
Koko tekstiä ei tarvitse lukea kerralla.
Näin kuulijan on
helpompi ymmärtää kuulemaansa.

Harjoituksissa henkilökunta
luki usein hyvin nopeasti.
Harjoitus saattoi jännittää.
Siksi hitaasti oli vaikea lukea.

Kouluttajat kehottivat kuitenkin kiinnittämään asiaan huomiota.

Näin he itse sanoivat:

*"Tost lukemisest,
erityisesti ku aihe on vaikee,
ni kannattaa lukea todella hitaasti"*
(Kouluttaja 1)

*"Ei siit tuu mittää
jos sitä ruppee hätäilemään."*
(Kouluttaja 4)

*"Siit mäkin meinasin sanoo,
et siihen lukemiseen
niinku paljo, paljo hitaampi tempo.
Se meni kauheen nopeesti.
Et millai porukka
sen sit niinku ymmärtää."*
(Kouluttaja 3)

Yhden henkilökunnan jäsenen mielestä rauhallista lukemista ja rauhallista puhetta pitää harjoitella. Se ei ole helppoa. Näin hän itse sanoi:
*"Se on vaikee siis muistaa mun ittekki,
et rauhallisesti täytys puhua.
Kun välillä,
kun pääsee vauhtiin,
niin sitä puhetta tulee vaan."*
(Henkilökunnan jäsen 1)

9.2.6 Miltä selkokerhon ohjaaminen tuntui?

Henkilökunnan mielestä selkokerhon ohjaaminen oli haasteellista. Se oli mukavaa. Samalla se oli vaikeaa. Henkilökuntaa myös jännitti selkokerhon ohjaaminen.

Yksi henkilökunnasta kertoi tykänneensä ohjaamisesta. Aluksi oli vähän jännittänyt.
*"Ihan hyvin siihen kumminki pääs
sillai jännityksen jälkeen vauhtiin.
Oli ihan mukavaa."*
(Henkilökunnan jäsen 7)

Toinen henkilökunnasta ajatteli kokemuksen tuovan varmuutta. Kun tavat tulevat tutuiksi, on ohjaaminen varmasti helppoa.
*"Varmasti siis ihan kivaa
tulee ehkä olemaan.
Sit kun se saadaan käyntiin
jossain vaiheessa.
Sit ku siihen tulee vähä rutiineja."*
(Henkilökunnan jäsen 1)

Yhden henkilökunnan jäsenen mielestä harjoitustilanne oli epänormaali. Yleisöä ei ole katsomassa tavallisessa selkokerhossa. Harjoitustilanne oli vähän pelottava.

"Se on... kamalaa.

Toiset seuraa korva tarkkana."

(Henkilökunnan jäsen 1)

Yksi henkilökunnan jäsen mietti,
olisiko selkokerhossa käsitellyt asiat
pitänyt lopuksi kerrata.

Se olisi palauttanut mieleen
kaiken kerhossa tapahtuneen.

*" Mä jäin miettimään,
et olisko loppuun pitänyt
ottaa joku yhteenveto.*

Koota ne tärkeimmät asiat."

(Henkilökunnan jäsen 10)

Selkokerholaisia oli helppo ohjata.

Heillä on niin paljon kokemusta.

Sitä mieltä oli yksi henkilökunnan jäsen.

*"Nää tietysti,
kun nää on näit vanhoja kerholaisia,
niin tietää."*

(Henkilökunnan jäsen 7)

Toisaalta kerhon ohjaaminen oli vaikeaa.

Arantilankodon selkokerholaiset
ovat hyvin kokeneita.

He ovat taitavia keskustelijoita.

He osaavat myös
esittää hankalia kysymyksiä.

Näin yksi henkilökunnasta sanoi:

*"No ei se kauheen helppoo ol
[ohjata selkokerhoa].*

Lähelläkää.

Te ootte sit kuitenkin niin tietäväisii.

*Sit heitetään joku semmonen kysymys,
et emmää osaa vastat toho."*

(Henkilökunnan jäsen 5)

9.3 Palaute koulutuksesta

Ennen koulutusta

selkokeholaiset miettivät yhdessä
palautelomakkeen kysymyksiä.

Halusimme tietää

mitä henkilökunta piti koulutuksesta.

Keksimme yhdessä kuusi kysymystä.

Koulutuksen jälkeen

henkilökunnan piti vastata kysymyksiin.

Selkokerholaiset päättivät kysyä
seuraavat kysymykset:

1. Miltä selkokieli kuulosti?
2. Mikä oli parasta koulutuksessa?
3. Mitä olisit tehnyt toisin,
jos olisit itse ollut kouluttamassa?
4. Tuntuuko nyt siltä,
että voisit olla selkokerhon vetäjä?
5. Haluaisitko lisää
koulutusta selkokielestä?
6. Mitä mieltä olit siitä,
että selkokerholaiset
olivat kouluttajina?

Henkilökunnalta tuli

hyvin myönteistä palautetta.

Henkilökunta tykkäsi koulutuksesta.

Seuraavaksi kerron,
mitä henkilökunta vastasi kysymyksiin.

1. Miltä selkokieli kuulosti?

*"Selkeältä, suomen kieleltä,
ihan hyvin sopi korvaan."*

(Palaute 1)

*"Selkokieli kuulosti selkeältä
ja hyvin ymmärrettävältä."*

(Palaute 2)

*"Mielenkiintoista.
Kuulosti helposti ymmärrettävältä."*

(Palaute 3)

"Antaa selkeyttä."

(Palaute 4)

"Hyvältä."

*"Ymmärryksen tasoon katsomatta
selkeämmältä kuin yleiskieli."*

(Palaute 5)

*"Selkeältä ja ymmärrettävältä.
Ja varmasti tarpeelliselta."*

(Palaute 6)

"Selkeältä."

"Pitää vaan muistaa rauhallisuus."

(Palaute 7)

Henkilökunnan mielestä selkokieli
oli siis yleiskieltä selkeämpää.
Selkokieli on
henkilökunnan mielestä tärkeä asia.

2. Mikä oli parasta koulutuksessa?

*"Huomata miten tärkeää selkokieli on,
sekä poisti ennakkoluuloja
kerhon vetämisen suhteen."*

(Palaute 1)

*"Koko anti,
antoi paljon lisätietoa
ja varmuutta tuleviin kerhoihin."*

(Palaute 2)

*"Monipuolista.
Jaksoi kuunnella koko päivän."*

(Palaute 3)

"Selkokerhon pitäminen."

(Palaute 4)

*"Ryhmän vetämisen
konkreettinen harjoittelu.
...ja ruoka."*

(Palaute 5)

"Hyvät luentomateriaalit."

"Rauhallinen tunnelma."

(Palaute 6)

*"Saatiin harjoitella kerhon vetämistä.
Asukkaita oli mukana."
(Palaute 7)*

Henkilökunnan mielestä
selkokerhon ohjaamisen harjoittelu
oli todella tärkeää.
Se toi varmuutta.
Henkilökunnan mielestä
päivä oli mielenkiintoinen.
Myös koulutuksessa jaetut paperit
olivat mielenkiintoisia.
Lisäksi ruoka oli tärkeä osa päivää.

3. Mitä olisit tehnyt toisin,
jos olisit itse ollut kouluttamassa?

*"Koulutus täydellinen.
Ison, hienon työn olitte tehneet."
(Palaute 1)*

*"En mitään."
(Palaute 2 ja 5)*

*"No eipä paljon olisi uutta asiaa."
(Palaute 3)*

*"Koulutus oli tosi hyvä!
En muuttaisi mitään. ☺"
(Palaute 4)*

Kolmanteen kysymykseen kaksi
henkilökunnasta jätti vastaamatta.
Muut viisi pitivät koulutusta onnistuneena.

Koulutusta keuhuttiin jopa täydelliseksi.
Koulutuksesta ei haluttu muuttaa mitään.

4. Tuntuuko nyt siltä,
että voisit olla selkokerhon vetäjä?

*"Tuntuu, odotan innolla
muistaen Riikan lohdutuksen,
ettei ole täydellistä selkokerhoa. ☺"
(Palaute 1)*

*"Tuntuu varmemmalta
kuin ennen tätä koulutusta."
(Palaute 2)*

*"Tämän päivän ohjeistuksen perusteella
kyllä."
(Palaute 3)*

*"Kyllä, mutta on tosi kivaa,
että toinen teistä on alussa mukana."
(Palaute 4)*

*"Kyllä."
(Palaute 5)*

*"Voisin olla. Mielenkiintoista."
(Palaute 6)*

*"Kyllä siihen voisi alkaa
toisen teistä kanssa aluksi."
(Palaute 7)*

Henkilökunta uskoi voivansa toimia selkokerhon ohjaajana. Koulutus toi varmuutta ohjaajana toimimiselle. Osa henkilökunnasta piti tärkeänä sitä, että vanha selkokerhon ohjaaja on aluksi mukana kerhossa. Vanhan ohjaajan tuki on henkilökunnan mielestä tärkeä asia.

5. Haluaisitko lisää koulutusta selkokielestä?

"Eipä haittaisi"

(Palaute 1)

"Ei koulutusta voi olla liikaa."

(Palaute 2)

"Lisä ei olisi pahitteeksi. Mutta tämänpäiväisen perusteellakin pystyn varmaan toimimaan ohjaajana."

(Palaute 3)

"Kyllä."

(Palaute 4)

"En usko. Tosin kaikki koulutus on hyväksi."

(Palaute 5)

"Joo..."

(Palaute 6)

"Ei se pahitteeksi olisi. ☺"

(Palaute 7)

Lähes koko henkilökunta toivoi saavansa vielä lisää koulutusta selkokielestä. Tällä kouluttajaporukalla emme kuitenkaan ole suunnitelleet kouluttavamme henkilökuntaa enempää. Henkilökunta saa käytännön kokemusta, kun ohjaa selkokerhoa. Se toivottavasti riittää.

6. Mitä mieltä olit siitä, että selkokerholaiset olivat kouluttajina?

"Loistava idea,

aivan itseoikeutettuja!

Koulutus ei olisi ollut sama ilman heitä!!!"

(Palaute 1)

"Asia oli tosi hyvä

ja he antoivat lisävarmuutta

omalla hyvällä kokemuksellaan."

(Palaute 2)

"Kerholaiset olivat innolla mukana.

Asiantuntijoita koko joukko.

Kaikilla oli kerrottavaa."

(Palaute 3)

"Tosi upea juttu!"

(Palaute 4)

*"Mielestäni heillä oli koulutuksessa
juuri sopivan kokoinen rooli."*

(Palaute 5)

*"Hyvältä. Parhainta mahdollista
omakohtaista kokemusta."*

(Palaute 6)

"😊"

(Palaute 7)

Henkilökunnan mielestä oli hyvä asia,
että selkokerholaiset toimivat kouluttajina.
Selkokerholaisilla on vahva
käytännön kokemus selkokerhosta.
He ovat selkokerhon asiantuntijoita.
Se näkyi koulutuksessa.

Kouluttajilla oli selkokerhosta
vahva asiantuntemus.

Selkokerholaisilla on paljon
kokemuksen tuomaa tietoa.

He tietävät mitä selkokerhossa tehdään.

He tietävät myös

millainen on hyvä selkokerho.

Selkokerhon ohjaajilla taas on paljon
kokemusta kerhon ohjaamisesta.

Lisäksi heillä on

paljon tietoa selkokielestä.

Kun kaikkien osaaminen yhdistettiin,
syntyi varsin hyvä koulutuspaketti.

9.4 Yhteenveto koulutuksen onnistumisesta

Koulutuspäivä oli pitkä.
Se kesti kahdeksan tuntia.
Siitä huolimatta henkilökunta
ja kouluttajat jaksoivat olla mukana
koko koulutuspäivän.

Henkilökunta koki saaneensa
paljon uutta tietoa
ja varmuutta kerhon ohjaamiseen.
Siinä mielessä koulutus
oli onnistunut hyvin.

10 HENKILÖKUNNAN FOCUSRYHMÄHAASTATTELU SELKOKERHON KÄYTÄNNÖISTÄ

Koulutuksen jälkeen piti miettiä miten selkokerho jatkossa toteutetaan. Tarvitsin tähän pohdintaan muun henkilökunnan apua.

Tein henkilökunnalle focusryhmähaastattelun selkokerhon käytännön järjestelyistä. Focusryhmähaastattelu tarkoittaa sitä, että haastattelin vain osaa Arantilankodon henkilökunnasta. Kaikki henkilökunnan jäsenet eivät olleet mukana haastattelussa.

Haastattelu oli 16. kesäkuuta 2009. Henkilökunnasta oli neljä ihmistä paikalla, kun tein haastattelun.

Henkilökunnan jäsenet miettivät miten syksyllä alkava selkokerho jatkuu. Mitä asioita siinä pitää ottaa huomioon ohjaajien kannalta?

Yhden henkilökunnan jäsenen mukaan kerhon ohjaajien pitää pysyä pitkään samoina. Työvuorolistoja on helpompi tehdä,

kun samat ihmiset ohjaavat pitkään kerhoa.
"Mitä siitä tulee jos vetäjät ain vaihtuu? Mä ajattelin sitä listan tekoo."
(Henkilökunnan jäsen 6)

Samaa mieltä oli toinenkin henkilökunnan jäsen. Ei ole mukava asia jos ohjaaja vaihtuu.
"Ei ole vakiohjaajan kannalta kiva jos joka kerta apuohjaaja vaihtuu."
(Henkilökunnan jäsen 7)

Henkilökunnan mielestä pitkään samana pysyvät ohjaajat ottavat tehtävänsä vakavasti. He haluavat ohjata hyvän selkokerhon. Heidän on helppo keksiä selkokerholaisille tekemistä. Pitkään samana pysyville ohjaajille kertyy kokemusta. Kokemus tuo varmuutta.
"Siinä ehkä sitoutuu enemmän jos olis pidemmän aikaa. Ettei tulis, että mitä nyt tehtäis."
(Henkilökunnan jäsen 6)

Haastattelun perusteella päätimme muutamia asioita. Selkokerhossa on kaksi ohjaajaa. Toinen ohjaajista on vanha selkokerhon ohjaaja ja toinen uusi. Vanha ohjaaja auttaa ja tukee uutta ohjaajaa.

Uusi ohjaaja oppii
vanhan ohjaajan esimerkistä.
Ohjaajat pysyvät
muutaman viikon ajan samoina.
Silloin uusi ohjaaja saa
harjoitella kunnolla
selkokerhon ohjaamista.

Yksi henkilökunnan jäsen
oli huolissaan tiedon kulusta.
Hän esitti kysymyksen:
*"Mistä tietää mitä on tehty
selkokerhossa?"*
(Henkilökunnan jäsen 6)

Ohjaajat vaihtuvat selkokerhossa
muutaman viikon välein.
Kaikkien pitää kuitenkin tietää
mitä selkokerhossa
on edellisillä kerroilla tehty.
Muuten ohjaajat saattavat suunnitella
samanlaisen selkokerhon,
kun edelliselläkin kerralla on ollut.

Henkilökunta löysi
haastattelun kuluessa
ongelmaan ratkaisun:
Ohjaajat kirjoittavat
päiväkirjaa selkokerhosta.
Henkilökunta pohti millaisia asioita
päiväkirjaan kirjoitettaisiin.
*"Siinä kerrotaan luettu kirja
ja mitä on tehty."*
(Henkilökunnan jäsen 7)

*"Et olis se aihe mitä on ollu
niinku vähän"*
(Henkilökunnan jäsen 5)

"Et se olis hiukan tiedos mitä on tehty."
(Henkilökunnan jäsen 7)

Haastattelun jälkeen päätettiin aloittaa
selkokerhon päiväkirjan kirjoittaminen.
Päiväkirjasta selviää seuraavia asioita:
Keitä oli kerhossa?
Ketkä ohjasivat kerhoa?
Mitä luitte?
Mitä muuta teitte?
Miten onnistui?

Selkokerholaiset olivat
kahden vuoden ajan samat.
Projektin päättyessä
selkokerhoon pääsivät muutkin halukkaat.
Henkilökunta pohti miten se järjestetään.

Yhden henkilökunnan jäsenen mielestä
selkokerhoja pitää olla kaksi.
Silloin kaikki halukkaat pääsevät mukaan.
*"Kyl huonommat jää ulkopuolelle
jos on vaan yks ryhmä."*
(Henkilökunnan jäsen 2)

Toisen henkilökunnan jäsenen mielestä
selkokerhoon haluavien
pitää sitoutua kerhoon.
Ryhmä ei voi joka kerta vaihtua.

*"Kyl se vaatii semmosta
sitoutumista kerholaisillekin."*

(Henkilökunnan jäsen 6)

Päätimme, että Arantilankodossa
kokoontuu kaksi selkokerhoa.
Selkokerhot kokoontuvat vuoroviikoin.
Projektissa mukana ollut
selkokerhon ryhmä pysyy lähes samana.
Toiseen kerhoon pääsevät mukaan
muut halukkaat Arantilankodon asukkaat.

Henkilökunta käyttää
kerhon suunnitteluun yhden tunnin
ennen kerhoa.

11 KOULUTUKSEN MARKKINOINTI MUILLE YKSIKÖILLE

Arantilankodon henkilökunta
piti kovasti keväällä 2009 järjestetystä
selkokoulutuksesta.

Henkilökunnan mielestä koulutus
oli tarpeellinen ja hyvä.

Henkilökunta oppi paljon uusia asioita.
Siksi toivoin muidenkin yksiköiden
saavan saman koulutuksen.

Puhuin tästä asiasta esimieheni
sekä palvelupäällikön kanssa.

Heidän mielestään
koulutuksen tarjoaminen muille
oli hyvä idea.

Sovimme, että koulutuksesta
ei pyydetä rahaa toiselta yksiköltä.
Pyydämme vain matkakorvaukset
ja kouluttajille koulutuspäivän kuluessa
ruokaa ja kahvia.

Kävin esittelemässä Arantilankodon
selkokoulutusta esimiespalaverissa
lokakuussa 2009.

Palaverissa oli noin 20 esimiestä.
He kaikki kuulivat esitykseni.

Esimiehet kysyivät minulta kysymyksiä.
Erästä yksiköstä kysyttiin alustavasti,
että voisimmeko tulla pitämään

lyhyemmän koulutuksen kuin koko päivä.
Lupasin, että voimme tulla.

Erityishuollon johtaja oli huolissaan
koulutuksen maksuttomuudesta.
Hänen mielestään koulutuksesta
pitäisi pyytää rahaa.
Sovimme, että jos koulutus saa
hyvän vastaanoton,
siitä tulee jatkossa maksullinen.

Palvelupäälliköiden mielestä
koulutuksen tarjoaminen
muille yksiköille oli hieno asia.

Lopuksi jätin kaikille esimiehille
puhelinnumeroni ja sähköpostiosoitteeni.
Pyysin kiinnostuneita ottamaan yhteyttä.

Myöhemmin kiinnostuneet
soittivat Arantilankotoon.
Useampi yksikkö halusi kuulla
minulta lisää koulutuksesta.
Yksiköt olivat todella kiinnostuneita.
Esimiehet sanoivat tällaisen koulutuksen
olevan hieno juttu.

Kuulin kuitenkin
myös ikäviä kommentteja.
Joidenkin mielestä
Arantilankodossa on liikaa aikaa.
Joidenkin mielestä Arantilankodossa
on liikaa henkilökuntaa.

Henkilökunnalla ei ole tarpeeksi työtä.
Siksi järjestämme tällaisia koulutuksia.

Minun mielestäni tällainen puhe
on erittäin tyhmää.
Olen puhujien kanssa eri mieltä.
Arantilankodossa ei ole liikaa aikaa,
eikä liikaa henkilökuntaa.

Arantilankodon henkilökunnasta jokainen
on kova tekemään työtä.
Henkilökunta joustaa tarvittaessa.
Henkilökunta haluaa myös
kehittää asioita entistä paremmiksi.
Lisäksi Arantilankodossa
on todella hyvät sijaiset.
Näistä syistä koulutuksen tarjoaminen
ilmaiseksi muille yksiköille on mahdollista.

Minua harmitti kovasti
tällainen ilkeä puhe.
Suomessa on tätä kirjoittaessani
taloudellinen taantuma.
On paljon työttömyyttä.
Yrityksillä menee huonosti
eikä ole paljon rahaa.
Tiedän, ettei asumisyksiköillä
ja palvelukodeilla ole paljon rahaa
kouluttaa työntekijöitään.
Siksi ilmainen koulutus on mielestäni
erittäin hieno asia.

12 KOULUTUKSEN SAAMA PALAUTE MUISTA YKSIKÖISTÄ

Ilmaisen koulutuspaketin vastaanotti
yhteensä kolme yksikköä.
Niistä kahden palautteet
ehtivät tähän opinnäytetyöhön mukaan.
Yksi yksikkö halusi
lyhyemmän koulutuksen.
Tämä koulutus oli
vain pieni tietopaketti selkokielestä
ja selkoryhmän ohjaamisesta.

Koulutukset järjestettiin keväällä 2010.
Koulutuksien päätteeksi koulutetuilta
kerättiin palaute lomakkeen avulla.
Lomakkeessa kysyttiin
samat kysymykset,
kuin aiemmin oli kysytty
Arantilankodon henkilökunnaltakin.

Palautelomakkeen ensimmäinen kysymys
oli:

1. Miltä selkokieli kuulosti?

Osalle selkokieli oli ennestään tuttu asia.
Toisille selkokieli oli ihan uusi asia.
Joku kertoi käyttäneensä
selkokieltä tietämättään
jo ennen koulutusta.

"Ei ihan oudolta,

*asuntolaan (työpaikkaani) on tullut
ja tuleekin selkolehti ja Leija-lehti.
Ja tavallaan nyt huomaa,
että työssä käyttää jo selkokieltä
ja asukkaiden ohjaustilanteissa.
Ei ole vaan ajatellut / tiedostanut."*
(Palaute 8)

Moni kertoi selkokielen
kuulostavan hyvältä.
Se on yleiskieltä selkeämpää.

*"Hyvältä, koska moni asia
tulee esille helpommalla
ja yksinkertaisemmalla tavalla."*
(Palaute 11)

Muutamalle oli koulutuksessa selvinnyt,
että selkokieli on tarpeellinen asia.
Siitä on apua sellaisille ihmisille,
joille yleiskieli on vaikeaa.

*"Tarpeelliselta.
Tarvitsisi käyttää useamminkin."*
(Palaute 9)

*"Hyvältä ja selkeältä.
Varmasti on apuna monelle ihmiselle."*
(Palaute 12)

"Erittäin hieno juttu!"
(Palaute 16)

Osa piti selkokieltä

mielenkiintoisena asiana.
Koulutuksessa oli saanut
selkeää opetusta selkokielestä.

"Mielenkiintoinen asia kaikkienensa"
(Palaute 17)

*"Selkeää opastusta / koulutusta /
perehdytystä asiasta."*
(Palaute 19)

Joku koki selkokielen myös
mukavaksi vastapainoksi
vaikealle ammattikielelle.

*"Hyvältä Suomen kieleltä.
Miellyttävän selkeää kaiken höpinän
ja ammattikielen vastapainoksi."*
(Palaute 20)

2. Mikä oli parasta koulutuksessa?

Moni piti parhaana asiana sitä,
että kehitysvammaiset selkokerholaiset
toimivat täysivaltaisina kouluttajina.

*"... ja oli hienoa,
että koko porukka (kouluttajaryhmä)
oli aktiivinen koulutuksessa."*
(Palaute 8)

*"Asukkaiden mukana olo,
oppi käytännössä sen
mitä selkokielineen kerho*

*asukkaille tarkoittaa
ja mitä he siltä toivovat."*
(Palaute 9)

"-Kun oli kerholaiset mukana"
(Palaute 10)

"Kerholaisten puheenvuorot."
(Palaute 15)

*"Kiva, että kerholaiset itse
osallistuivat kiitettävästi koulutukseen."*
(Palaute 19)

Myös selkokerhon ohjaamisen harjoittelu
oli koulutettavien mielestä tärkeää.

"-Harjoittelutehtävä"
(Palaute 10)

*"Selkokerhon vetäminen,
vaikka oli myös pelottavaa."*
(Palaute 15)

*"Vaikka en esiintymisestä pidäkään,
harjoitus tekee mestarin
eli siis selkokerhoharjoitus oli loistava
ja antava"*
(Palaute 16)

"Kokeilla miten itse vetää kerhoa."
(Palaute 18)

Esimerkit ja vinkit olivat

muutamille tärkeä asia.

Koulutuspakettia keuhuttiin hyväksi.

Sen sanottiin olevan perusteellinen,
selkeä ja ytimekäs.

"-Esimerkit"

(Palaute 8)

*"Saatiin hyviä vinkkejä
miten esim. kerhoa voisi aloittaa.
Tai mitä siellä voisi tehdä
asukkaiden kanssa."*

(Palaute 11)

*"Selkeä ja ytimekäs paketti,
antoi paljon vinkkejä,
selkokieli tuli todella tutuksi."*

(Palaute 12)

"Perusteellisuus"

(Palaute 13)

*"Koulutus oli kaikin puolin hyvä.
Mielenkiinto säilyi koko koulutuksen ajan
ja kiinnostus selkokieltä kohtaan heräsi.
Koulutus oli hyvin järjestetty
ja suunniteltu."*

(Palaute 14)

Myös luentomateriaaleja
ja koulutuksessa nähtyjä
videotallenteita keuhuttiin.

"-Selkeät luentomateriaalit"

(Palaute 8)

"DVD-näytteet toteutuneista kerhoista."

(Palaute 20)

Joku piti tärkeänä,
että koulutus järjestettiin
omalla työpaikalla.
Oli myös tärkeää,
että koulutettavat saivat
osallistua koulutukseen.

*"-Koulutuksen tuominen lähelle
omaa arkea teki asiasta mielekkäämmän
ja konkreettisemmän
vrt. klininen luentotila
/ passiivinen osallistuminen."*

(Palaute 8)

Toisen mielestä rento tunnelma
ja asioista keskusteleminen
koulutuksessa oli hyvä asia.

*"Rennon oloista.
Mukavaa, että välillä
tuli asioista keskustelua."*

(Palaute 19)

Jollekulle selkokieli
oli kokonaan uusi asia.
Hän koki tärkeänä,
että oppi ymmärtämään
mitä selkokieli on.

Lisäksi hän huomasi,

että selkokieltä voi käyttää
monessa tilanteessa.

*"Selkokieli käsitteenä aukesi minulle.
Selkokieleen ja sen ympärille liittyvistä
asioista saa rakennettua laajan
ja vain mielikuvitus rajana - toiminnon."*
(Palaute 17)

3. Mitä olisit tehnyt toisin,
jos olisit itse ollut kouluttamassa?

Moni sanoi, että koulutus oli hyvä.
Moni ei olisi muuttanut mitään.

"En mitään!"
(Palaute 14)

"Hyvä oli näin."
(Palaute 18)

"Eipä juuri lisättävää / muutettavaa."
(Palaute 20)

Joku toi esille,
että koulutuksen rytmi on tärkeä asia.

*"Vaikea sanoa.
Rytmittäminen tärkeää kouluttamisessa
-> puhetta, sitten esimerkkejä
(dvd tms) jne.
Niin kuten nyt tehtiinkin."*
(Palaute 8)

Moni toi esille,
että koulutuksessa tuli toistoa.
Asiat käytiin läpi ehkä
vähän liiankin perusteellisesti.
Koulutusta olisi voinut vähän supistaa.

*"Mielestäni kouluttajat
olivat hyviä ja sujuvasanaisia / selkeitä.
Ehkä hieman olisi voinut tiivistää,
jos mahdollista.
Koulutus oli kokonaisuudessaan
erittäin mielenkiintoinen
ja uusia näkökulmia avaava."*
(Palaute 17)

*"Ehkä pikkasen tuli asioiden toistoa,
mutta toisaalta, kertaus on opintojen äiti!"*
(Palaute 19)

Koulutuspakettimme viimeinen
luento-osuus käsitteli
selkokerholaisten omia toiveita
selkokerhon suhteen.
Joku ehdotti, että
selkokerholaisten toiveet
pitäisi kertoa aiemmin.

*"Kerholaisten toiveita
en olisi jättänyt viimeiseksi."*
(Palaute 16)

Koulutuksessamme painottui
aika paljon selkokerholaisten
omat toiveet ja mielipiteet.

Joku olisi toivonut kuulevansa enemmän ohjaajien kokemuksia selkokerhosta.

"Vetäjien kokemusten kuuleminen siitä mitä kerhot ovat tuoneet / vieneet työstä / työmotivaatiosta olisi ollut mielenkiintoista."
(Palaute 20)

4. Tuntuuko nyt siltä,
että voisit olla selkokerhon vetäjä?

Kaikki koulutetut kokivat pystyvänsä koulutuksen jälkeen ohjaamaan selkokerhoa.

"Voisin ollakin, tuntui ihan mukavalta."
(Palaute 10)

"Joo-o. Aukkaiden kanssa touhuaminen on parasta tässä työssä."
(Palaute 11)

"Kyllä. Opetus / perehdyttäminen oli selkeää ja antoi vinkkejä eri mahdollisuuksista. Harjoitukset antoivat konkreettisesti tukea tulevalle toiminnalle."
(Palaute 19)

"Tuntuu. Tosin on kokemusta aiemmin selkoryhmän vetämisestä, selkokielestä, selkokirjoista."
(Palaute 20)

Osa oli osaamisestaan selkokerhon ohjaajana vähän epävarma vielä. Joku uskoi osaavansa ohjata pientä ryhmää. Toinen arveli kokemuksen karttuvan ohjaamisen myötä.

"Koen, että pienen ryhmän vetäjänä kyllä. Idea tuli hyvin esille."
(Palaute 8)

"Voisin olla, mutta varmasti kokemusta ja taitoa tulisi lisää koko ajan."
(Palaute 14)

"Ainakin sain loistavan pohjan! Aloitetaan pikkuhiljaa ja opitaan asukkaiden kanssa yhdessä."
(Palaute 16)

"Voisin vetää selkokerhoa vajavaisesti ehkä, mutta kerta kerralta oppien uutta ja rohkeutta saaden lisää."
(Palaute 17)

Joku muistutti myös, että selkokerhon ohjaamiseen tarvitaan aikaa. Lisäksi tarvitaan välineitä, esimerkiksi selkokirjoja.

*"Uskoisin selviäväni kerhonvetämisestä
kun vain saa riittävästi aikaa
ja välineitä kerhon toteuttamiseen."*
(Palaute 12)

Joku uskoi, että selkokerhosta
tulee osa hänen työpaikkansa
vakituista toimintaa.

*"Mielenkiinto heräsi
ja selkokielikerho tulee
myös meidän asuntolan arkeen,
uskon niin!"*
(Palaute 14)

5. Haluaisitko lisää koulutusta selkokielestä?

Muutamit kokivat
järjestämämme koulutuksen selkokielestä
olevan riittävä.

*"Tämä riittää.
Mielestäni pääsin hyvin sisälle."*
(Palaute 18)

"Tuntuu, että tälle erää ihan sopivasti."
(Palaute 19)

Osa arveli haluavansa lisää koulutusta
kun on ensin ohjannut
vähän aikaa selkokerhoa.

*"Jatkossa mahdollisesti
jos ja kun omassa työpaikassa
kerho pyörinyt ja uusia haasteita
tai kertausta voisi olla hyvä käsitellä."*
(Palaute 8)

*"Kun ensin on ollut vetäjänä
vähän aikaa."*
(Palaute 10)

*"Jatkossa ehkä...
Kirjallisuutta,
muiden kerholaisten mielipiteitä..."*
(Palaute 19)

Toiset toivoivat saavansa
lisää koulutusta selkokielestä.

"Kyllä, ei olisi yhtään pahitteeksi."
(Palaute 11)

"Uudet asiat kiinnostavat aina."
(Palaute 17)

Muutama toivoi oppivansa
kirjoittamaan selkokielellä
tai mukauttamaan yleiskielistä tekstiä
selkokieliseksi.

*"Oppia tekstin selkeyttämisestä,
mm, tavalliset lehdet"*
(Palaute 13)

*"Kyllä. Erityisesti kirjoittamisesta
ja puhumisesta (ohjaus jne.)"*
(Palaute 15)

*"Kyllä. `Kielenkääntämisestä`,
eli miten tavallinen Suomi selkokieleksi,
kaunokirjallisuus, sadut myös."*
(Palaute 20)

6. Mitä mieltä olit siitä,
että selkokerholaiset olivat
kouluttajina?

Kaikki koulutetut kokivat,
että selkokerholaisten
toimiminen kouluttajina oli hyvä asia.

"Hieno ja tärkeä juttu!!"
(Palaute 8)

*"Minusta se oli hyvä ajatus,
koska tuovat väriä koulutukseen."*
(Palaute 10)

"Todella hyvä asia, iso kiitos!!"
(Palaute 12)

"Aivan upea juttu ja rikastutti koulutusta!"
(Palaute 14)

Kerholaisten näkemystä
ja kokemusta koulutuksessa arvostettiin.

"Hyvä juttu, koska heidänkin myötään

*tuli sitä käytännön kokemusta.
Ja miten he ovat kokeneet.
Ja he olivat taas erilaisia henkilöitä,
kuin mitä meidän asukkaat ovat."*
(Palaute 11)

*"Hieno juttu! Varsinkin siinä vaiheessa
kun tehtiin selkokerhoharjoitus,
oli hyvä kuulla kerholaisten mielipiteitä."*
(Palaute 16)

*"Aivan loistava juttu!
Kuuli heidän näkökantojaan
ja mielipiteitä asioista."*
(Palaute 17)

*"Hyvä asia.
Kerholaisten sanoja mukaillen:
useampi vetäjä, useampi näkökulma."*
(Palaute 20)

Joku toivoi lisää sellaisia koulutuksia,
joissa asiakkaat ovat kouluttamassa.

*"Just hyvä! Lisää näitä
missä asukkaat ovat mukana."*
(Palaute 9)

12.1 Muutamia asioita saamastamme palautteesta

Selkokieli oli monille koulutettaville ennestään tuttu asia.

Kaikki koulutettavamme työskentelivät kehitysvammaisten parissa.

Kehitysvammaiset ovat yksi iso selkokielen käyttäjäryhmä.

Ehkä siksi selkokieli oli kehitysvammaisten parissa työskenteleville tuttu asia.

Lisäksi kaikki koulutettavat asuvat Satakunnan maakunnassa.

Satakunnan maakuntajohtaja

Pertti Rajala on jo

useamman vuosikymmenen ajan

kirjoittanut selkokirjoja

ja tuonut selkokieltä julkisuuteen.

Ehkä siksi osaltaan

selkokielen osaaminen Satakunnassa on melko vahvaa.

Selkokoulutuspaketin sanottiin olevan perusteellinen.

Joidenkin mielestä se oli

liiankin perusteellinen.

Koulutusta pitäisi

heidän mielestään supistaa.

Myös jonkin verran asioiden toistoa tuli.

Myös minun mielestäni koulutus on todella perusteellinen.

Se lähtee ajatuksesta, että koulutettavat eivät tunne selkokieltä entuudestaan.

Koulutuspäivän päätteeksi jokainen tietää mitä selkokieli on ja osaa myös

ohjata selkokerhoa.

Koulutuksen luennoissa tulee tosiaankin asioiden kertaamista.

Siltä osin koulutuspakettia pitää kehittää.

Koulutettavien mielenkiinto pysyy yllä,

kun samoja asioita

ei sanota moneen kertaan.

Tämä asia korjataan

ennen seuraavaa koulutusta.

Lisäksi koulutettavat antoivat vinkin,

että selkokerholaisten toiveita

ei pidä jättää luentojen viimeiseksi.

Selkokerholaisten toiveet

pitää tuoda aiemmin esille.

Tämä on tärkeä huomio.

Koulutettavat saattavat olla

päivän päätteeksi väsyneitä.

He eivät ehkä jaksa enää

oikein keskittyä kuuntelemaan.

Siksi tämä tärkeä luento täytyy siirtää

pidettäväksi aiemmin päivällä.

Tavallisesti kouluja käyneet asiantuntijat toimivat kouluttajina.

Asiantuntijoilla on paljon teorian tietoa.

Heidän järjestämiään koulutuksia

arvostetaan.

Asiakkaiden toimiminen kouluttajina on melko epätavallista. Asiakkailla ei välttämättä ole yhtä paljon teoretietoa kuin asiantuntijoilla. Heillä on kuitenkin hyvin vahva käytännön kokemus asioista. Lisäksi heillä on mielipiteitä heitä itseään koskevista asioista.

Arantilankodon kehitysvammaiset selkokerholaiset ovat toimineet asiantuntijoiden rinnalla kouluttajina näissä selkokoulutuksissa. Se on toiminut hyvin. Koulutettavat ovat pitäneet tärkeänä selkokerholaisten mukana oloa. Jotkut koulutettavat ovat toivoneet, että asiakkaat olisivat useamminkin kouluttajina.

Arantilankodon selkokoulutuspaketti on mielestäni hyvä osoitus siitä, että asiakkaatkin voivat toimia tasa-arvoisina kouluttajina asiantuntijoiden kanssa.

Arantilankodon selkokerholaiset kouluttivat yhteensä neljä yksikköä sairaanhoitopiirin sisällä ilmaiseksi. Lisäksi pidimme lyhyen tietopaketin selkokielestä ja selkoryhmän ohjaamisesta. Koulutus sai pääosin hyvin positiivista palautetta.

Jatkossa Arantilankodon selkokoulutuspakettia tullaan markkinoimaan avoimesti kaikille halukkaille. Koulutus on maksullinen.

13 KEHITTÄMISASETELMA

13.1 Selkokieli vie uskottavuutta?

Opinnäytetyössäni on vain vähän teoriaa.
Lisäksi teoria on yksinkertaista.
Sitä on tarkoituksella yksinkertaistettu.
Tekstiä on vähän
ja teksti on helposti ymmärrettävää.

Joku voi ajatella,
että tämä opinnäytetyö
on tehty huolimattomasti.
Opinnäytetyöni ei ehkä
vakuuta kaikkia ihmisiä.
Se ei ehkä ole kaikkien mielestä
uskottava.

Useimmissa opinnäytetöissä
on paljon enemmän teorian tietoa.
Ne ovat monimutkaisempaa kieltä
kuin tämän opinnäytetyön kieli.

Opinnäytetyöni kielen on
tarkoituksin olla helposti ymmärrettävää.
Opinnäytetyöni on kirjoitettu selkokielellä.
Selkokieli on erityisryhmille suunnattu
kielimuoto (Virtanen 2009, 17).

Suomessa ei ole
ennen kirjoitettu sellaista
opinnäytetyötä,
jolla on oikeus käyttää selkologoa.

Erityisluokanopettaja Irja Jylhä
on kuitenkin tehnyt
selkokielisen väitöskirjan.
Hän on kirjoittanut
tutkimuksensa ensin yleiskielellä.
Sen jälkeen hän on mukauttanut
eli kääntänyt tutkimuksensa
selkokieliseen muotoon.
Jylhän mielestä on tärkeää
käyttää selkokieltä.
Se tekee selkokielen käyttäjästä
tasa-arvoisia yleiskielen käyttäjien
kanssa.
(Jylhä 1998, 177.)

Jylhän selkokielinen väitöskirja
on mukautettu eli käännetty selkokielelle.
Siitä on saatavilla myös
yleiskielinen versio.
Minun opinnäytetyöni on kirjoitettu
suoraan selkokielelle.
Tästä ei ole saatavissa
yleiskielistä versiota.
Liitteet – osiossa on kuitenkin
yleiskielellä kirjoitettua teorian tietoa.
Samaa teorian tietoa löytyy
tästä opinnäytetyöstä selkokielellä.
Nyt lukija voi verrata yleiskieltä
ja selkokieltä keskenään.

13.2 Kehittämishanke toimintatutkimuksen näkökulmasta

Perinteisesti tutkimus on hyvin tieteellistä.
Tutkimuksen pitää tapahtua
esimerkiksi laboratoriossa.
Tutkija ei saa itse mennä
sörkkimään tutkimustuloksia.
Hän antaa asioiden tapahtua,
ja havainnoi tapahtumia vierestä.
Sitten tutkija raportoi havaitsemansa
asiat eteenpäin.

(Katila & Meriläinen 2006, 135-136. Sekä
Heikkinen 2006, 27.)

Minä en tee perinteistä tutkimusta.
Minä teen kehittämishankkeen
toimintatutkimuksen näkökulmasta.
Toisin sanoen minä osallistun toimintaan.
Lisäksi minä yritän kehittää
toiminnalla asioita parempaan suuntaan.
Lopuksi kirjoitan raportin tapahtuneesta.
Se raportti on tämä opinnäytetyö.
(Heikkinen 2006, 27-30.)

Asioita voi kehittää paremmiksi
monella tavalla.
Esimerkiksi omassa työpaikassani
Arantilankodossa voin kehittää asioita
henkilökunnan kannalta paremmiksi.
Tai voin kehittää asioita
asukkaiden kannalta paremmaksi.
Asukkaiden paras ei välttämättä

ole henkilökunnan paras tai päinvastoin.
(Toikko & Rantanen 2009, 44-48.)

Minä yritän kehittää asioita paremmaksi
nimenomaan asukkaiden kannalta.
Kehitän vain pieniä asioita.
En usko, että ne tuovat
kovin suuria parannuksia
asukkaiden elämään.
Kuitenkin pieniä muutoksia tapahtuu.

Minun mielestäni kehitysvammaisilla
ihmisillä on paljon arvokasta tietoa.
He tietävät omista kokemuksistaan
enemmän kuin kukaan muu.
Kehitysvammaiset selkokerholaiset
ovat auttaneet minua paljon
opinnäytetyöni tekemisessä.
Ilman heitä minä en voisi
kirjoittaa tätä opinnäytetyötä.
(ks. esim Beresford & Salo 2008.)

Minun kehittämishankkeellani on kolme
selkeää tavoitetta:

1. Yritän kirjoittaa
opinnäytetyöni selkokielellä
2. Selkokerho Arantilankodossa
jatkuu
3. Valmistuu selkokoulutuspaketti,
jota voi hyödyntää muuallakin

13.3 Toimintatutkimuksen spiraali

Kehittämishankkeeni etenee toimintatutkimuksen spiraalin mukaisesti. Kehittämishankkeessani on siis eri vaiheita, jotka tapahtuvat vuoron perään. Tarkoituksena on kehittää uusia asioita. (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006, 78-82.)

Vieressä on kuva toimintatutkimuksen spiraalista.

Se on seuraavanlainen:

Ensin suunnittelen

tekeväni jonkin asian.

Seuraavaksi toimin

suunnitelman mukaan.

Sitten havainnoin

miten toiminta onnistuu.

Viimeisenä yritän

peilata asioita uudessa valossa.

(Peilaamisesta käytetään myös nimeä reflektio.)

Nyt spiraali on tehnyt

ensimmäisen kierroksensa.

Alkaa toinen kierros:

Yritän peilaamalla kehittää uuden ja entistä paremman suunnitelman.

Sen jälkeen muutan alkuperäistä suunnitelmaa paremmaksi.

Sitä seuraa toiminta

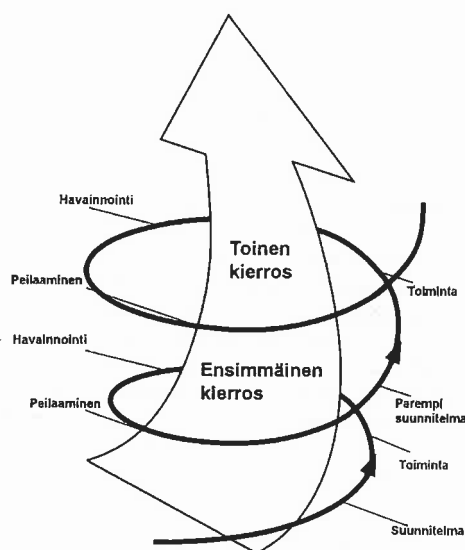
suunnitelman mukaan.

Ja näin vaiheet

seuraavat toinen toistaan.

(Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006, 78-82.)

Toimintatutkimuksen spiraali:

(Heikkinen ym. 2006, 81.)

Seuraavalla sivulla on taulukko.

Taulukosta näkee

millaisia asioita olen tehnyt kehittämishankkeessani.

Taulukossa on kerrottu mitä olen suunnitellut.

Sen jälkeen taulukosta näkee miten suunnitelman mukaan on toimittu.

Kolmannessa kohdassa kerrotaan miten olen havainnoinut toimintaa.

Viimeiseksi kerrotaan miten olen peilannut asioita.

Taulukko siis noudattaa toimintatutkimuksen spiraalia.

Taulukon nimi on aineistomatriisi.

Aineistomatriisi

Suunnittelu	Toteutus	Havainnointi	Peilaaminen
Tarveanalyysi	Henkilökunnan ryhmähaastattelu	SWOT-nelikentän avulla	Kerholle on henkilökunnan mielestä tarve. Mitä mieltä ovat selkokerholaiset?
Tarveanalyysi	Selkokerholaisten ryhmähaastattelu	Haastattelun avulla	Selkokerholaiset haluavat kerhon jatkuvan. Henkilökunta tarvitsee koulutusta. Koulutuspaketti pitää valmistaa.
Koulutuspaketin valmistaminen yhteistyössä selkokerholaisten kanssa	Lätydiagrammin teko	Lätydiagrammin avulla	Tuli esille millaisen selkokerhon kerholaiset haluavat. Koulutuspaketti pitää testata käytännössä.
Arantilankodon henkilökunnan kouluttaminen ja koulutuspaketin testaaminen	Koulutuksen järjestäminen	Palautelomakkeen avulla	Koulutuspaketti on hyvä. Käytännön järjestelyjä kerhon suhteen mietittävä. Koulutuspakettia tulee kehittää ja markkinoida muille.
Selkokerhon käytännön järjestelyjen miettiminen	Henkilökunnan focus ryhmähaastattelu	Haastattelun avulla	Eniten kannatusta saaneet ehdotukset valittiin
Selkokerhon kehittäminen selkokerholaisten toiveiden mukaiseksi	Vertailukehittäminen toisen yksikön selkokerhon avulla	Keskustelun avulla	Selkokerholaiset ymmärsivät, että selkokerhon voi toteuttaa eri tavalla kuin meillä
Koulutuspaketin kehittäminen	Koulutuksen järjestäminen toiselle yksikölle	Palautelomakkeen avulla	Koulutuksessa on hieman toistoa. Luentojärjestystä pitää muokata.

14 OSALLISTAMINEN

Kerron opinnäytetyöni lopussa
olevassa liitteessä (LIITE 2)
osallistamisesta yleiskielellä.

Osallistaminen tarkoittaa sitä,
että ihmisiä autetaan tekemään
omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.
Ihmisiä myös autetaan tekemään
asioita oman elämänsä parantamiseksi.
(Laitinen 2002,10.)

Joillakin ihmisillä on vain vähän
tietoja, taitoja ja valtaa.
Siksi he eivät voi päättää
heitä itseään koskevia asioita.
Monet ihmiset tarvitsevat
toisten ihmisten apua,
jotta voivat tehdä päätöksiä.
(Laitinen 2002,10.)
Kehitysvammaisten ihmisten
ajatellaan usein
olevan tällaisia ihmisiä.

Kehitysvammaisilla ihmisillä
ei mielestäni ole aina
mahdollisuuksia tehdä
omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.
Kehitysvammaiset eivät aina tiedä
mikä päätös on hyvä ja mikä huono.
Useammasta vaihtoehdosta
on joskus vaikea valita.

Välillä kehitysvammaisten ihmisten
taidot eivät riitä,
vaikka päätös olisi kirkkaana mielessä.

Mielestäni suurin ongelma
kehitysvammaisilla ihmisillä
on kuitenkin vallan puute.
Kehitysvammaisten ihmisten
lähellä on paljon ihmisiä.
Nämä ihmiset ovat omaisia,
asuntolan tai palvelukodin henkilökuntaa,
ja koulun tai työpaikan henkilökuntaa.
Omaiset ja henkilökunta
päättävät usein asioita
kehitysvammaisten ihmisten puolesta.
Joskus se on hyvä asia.
Kehitysvammainen ihminen itse
saattaa tehdä vaikkapa
oman terveytensä tai turvallisuutensa
kannalta vaarallisia päätöksiä.
Siksi on hyvä, että joku ohjaa
tekemään toisenlaisen päätöksen.

Mielestäni kehitysvammaisten ihmisten
pitää saada tehdä monia päätöksiä
omasta elämästään.
Aina ei ole hyvä asia, että joku päättää
kehitysvammaisen ihmisen puolesta.
Henkilökunnan ja omaisten pitää aina
harkita ennen kuin tekee päätöksen
kehitysvammaisen ihmisen puolesta.
Päätökselle pitää olla syy.
Kukaan ei saa päättää toisen puolesta
vain siksi, että osaa päättää paremmin.

Sellainen on vallan väärinkäyttöä.

Päätöksien teko ei aina ole helppoa.

Päätöstä seuraa aina vastuu.

Kun saa vapauden päättää asioista,
joutuu myös vastuuseen päätöksistään.

Tämä asia koskee niin kehitysvammaisia
kuin vammattomiakin ihmisiä.

14.1 Kuusi tapaa olla mukana

Kuten edellä on kerrottu,
kehitysvammaiset ihmiset
eivät usein saa mahdollisuutta
päättää asioista tai
olla mukana tekemässä.

Heitä ei oteta tekemään suunnitelmia
tai toteuttamaan asioita
tai arvioimaan miten kaikki sujui.

Minun mielestäni
kehitysvammaiset ihmiset
voivat olla mukana monessa asiassa.

Seuraavaksi esittelen kuusi tapaa
miten voi olla mukana tekemässä.

14.1.1 Tietojen kertominen

Ensimmäinen tapa
on tietojen kertominen.
Se on seuraavanlainen:
Asiantuntijat tekevät suunnitelman.

He myös toteuttavat suunnitelman.

He arvioivat miten kaikki onnistui.

Lopuksi asiantuntijat kertovat
kehitysvammaisille ihmisille
mitä ovat tehneet.

(Laitinen 2002, 18-20.)

Kehitysvammaiset ihmiset
ovat kuuntelijoina.

He eivät tee mitään muuta.

He eivät voi vaikuttaa asioihin.

Kehitysvammaisille ihmisille
kuitenkin kerrotaan
mitä asiantuntijat ovat tehneet.
(Laitinen 2002, 18-20.)

14.1.2 Mielipiteen kysyminen

Toinen tapa on mielipiteen kysyminen.

Asiantuntijat kysyvät
kehitysvammaisilta ihmisiltä
mitä mieltä nämä ovat siitä,
mitä ollaan tekemässä.

Asiantuntijat voivat haastatella
kehitysvammaisia ihmisiä
tai järjestää keskustelutilaisuuden.
Kehitysvammaisten ihmisten
mielipide otetaan huomioon.

(Laitinen 2002, 20.)

14.1.3 Työn tekeminen

Kolmas tapa on työn tekeminen.
Kehitysvammaiset ihmiset
pääsevät mukaan tekemään työtä.
Asiantuntijat päättävät mitä työtä
kehitysvammaiset ihmiset tekevät.
(Laitinen 2002, 20.)

14.1.4 Vastuutehtävät

Neljäs tapa on
vastuutehtävien jakaminen.
Kehitysvammaisille ihmisille
annetaan tehtäviä,
joiden hoitamisesta he ovat vastuussa.
(Laitinen 2002, 21.)

Mielestäni Arantilankodon
selkokoulutukset ovat
osaksi tällaista.
Jokaisella selkokerholaisella
on vastuutehtäviä selkokoulutuksessa.
Vastuutehtäviä ovat esimerkiksi
luennon pitäminen
ja käytännön harjoitukseen
osallistuminen.

14.1.5 Tasa-arvo

Viides tapa on tasa-arvoinen työskentely.

Kehitysvammaisen ihminen ja
asiantuntija ovat tasa-arvoisia.
He miettivät yhdessä alusta loppuun asti
miten joku asia suunnitellaan,
toteutetaan ja arvioidaan.
(Laitinen 2002, 21.)

Mielestäni Arantilankodon järjestämät
selkokoulutukset ovat enimmäkseen
tällaisia.

Arantilankodon kehitysvammaiset
kerholaiset ovat ohjaajien kanssa
yhdessä suunnitelleet koulutuksen.
Kerholaiset ovat kertoneet
millaisen selkokerhon haluavat.
Sen pohjalta koulutus on suunniteltu.
Päävastuu koulutuksen suunnittelusta
ja järjestämisestä on kuitenkin
ollut ohjaajilla.

Kerholaisilla on koulutuksessa luentoja,
jotka he pitävät itsenäisesti.
Koulutettavat saavat esittää
kysymyksiä kerholaisille.
Kerholaiset vastaavat
koulutettavien kysymyksiin.
Lisäksi kerholaiset kertovat
koulutuksessa omia mielipiteitään.
Kerholaiset ovat tasa-arvoisia
kouluttajia ohjaajien kanssa.

14.1.6 Itsenäinen toiminta

Kuudes tapa on itsenäinen toiminta.

Se tarkoittaa seuraavaa:

Kehitysvammaiset ihmiset ovat aktiivisia.

He tekevät itse suunnitelmia,

toteuttavat niitä

ja arvioivat miten asia onnistui.

(Laitinen 2002, 21.)

Itsenäistä toimintaa on esimerkiksi

kehitysvammaisten ihmisten

Me Itse ry:n toiminta.

Yhdistyksessä kehitysvammaiset ihmiset

itse puolustavat omia oikeuksiaan.

Me Itse ry yrittää muuttaa

ihmisten käsityksiä vammaisista ihmisistä

myönteisemmäksi.

Yhdistys ottaa kantaa

ajankohtaisiin asioihin

ja kertoo kehitysvammaisten ihmisten

mielipiteitä päättäjille.

(Me Itse ry, verkkojulkaisu)

14.2 Fasilitaattori eli helpottaja

Jokainen ihminen on

oman elämänsä asiantuntija.

Joskus ihmiset kuitenkin

tarvitsevat ohjausta,

että voivat itse päättää asioistaan.

Joskus ihmiset tarvitsevat myös ohjausta,

että voivat tehdä omasta

elämästään paremman.

(Nummi 2008, 16-17.)

Silloin tarvitaan ihmistä,

jota kutsutaan helpottajaksi.

Helpottaja opettaa ihmisiä

auttamaan itse itseään.

Hän ohjaa ja mahdollistaa sen,

että ihmiset voivat osallistua

oman elämänsä parantamiseen.

(Laitinen 2002, 9.)

Helpottajaa voidaan kutsua myös

nimellä fasilitaattori tai mahdollistaja

(Laitinen 2002, 45 ja 76).

Helpottaja ei päätä ihmisten puolesta.

Ihmisten on itse keksittävä

ratkaisut ja tehtävä päätökset.

Helpottaja tukee ja rohkaisee ihmisiä.

Hän auttaa ihmisiä oppimaan lisää

ja hankkimaan tietoa asioista.

Helpottaja oppii samalla

myös itse uusia asioita.

(Laitinen 2002, 45-46.)

Mielestäni oma työni Arantilankodon järjestämien selkokoulutusten hyväksi on vähän kuin helpottajan työtä.

Mukana tätä työtä tekemässä on ollut myös toinen selkokerhon ohjaaja.

Arantilankodon selkokoulutuspaketti on valmisteltu selkokerholaisten toiveita kuunnellen.

Selkokerholaiset ovat itse

saaneet kertoa millainen on
heidän mielestään hyvä selkokerho.
Sen mukaan koulutusta on valmisteltu.

Olen ollut kouluttamassa
Arantilankodon selkokerholaisia.
Olemme harjoitelleet luentojen pitämistä.
Olemme myös harjoitelleet
omien mielipiteiden esille tuomista.

Harjoittelu on tuottanut tulosta.
Myös koulutusten pitäminen
on auttanut oppimisessa.
Selkokerholaisista on tullut
taitavia luennoitsijoita.
He osaavat vastata
koulutettavien kysymyksiin
omilla mielipiteillään.
Heillä on myös erittäin vahva
käytännön asiantuntijuus selkokerhosta.

15 ASIAKKAASTA ASIAANTUNTIJAKSI

Kerron tästä asiasta yleiskielellä
opinnäytetyöni lopussa olevassa
liitteessä (LIITE3).

Viimeisen 50 vuoden aikana
käsitys kehitysvammaisista ihmisistä
on muuttunut paljon.
Viisikymmentä vuotta sitten luultiin,
että kehitysvammainen ihminen
ei voi päättää omista asioistaan.
(Bradley 1994, 11-32.)

Kolmekymmentä vuotta sitten
alettiin ymmärtää, että
kehitysvammainen ihminen
voi sanoa oman mielipiteensä.
Asiantuntijat kuitenkin yleensä päättivät
kehitysvammaisten ihmisten asioista.
(Bradley 1994, 11-32.)

Viime vuosina on alettu puhua
kehitysvammaisten ihmisten
itseään määräämisoikeuden puolesta.
Muut ihmiset voivat auttaa
kehitysvammaista ihmistä tarvittaessa.
Kehitysvammaisen ihmisen pitää
kuitenkin saada päättää itse
omista asioistaan.
Kehitysvammaisten ihmisten

pitää saada olla tasa-arvoisia
vammattomien ihmisten kanssa.
(Bradley 1994, 11-32.)

Kehitysvammaisten ihmisten
omia kokemuksia on
vähitellen alettu arvostaa.
Kehitysvammaiset ihmiset
tietävät itse esimerkiksi
millaista on olla kehitysvammainen.
Kukaan muu ei sitä voi tietää.
Kehitysvammaisilla ihmisillä
on siis sellaista tietoa,
mitä ei ole kenelläkään muulla.
He voivat kertoa omista kokemuksistaan.
He ovat omien kokemuksensa
asiantuntijoita eli kokemusasiantuntijoita.
(Beresford & Salo 2008, 39.)

Arantilankodon selkokoulutuksissa
hyödynnetään selkokerholaisten
kokemusasiantuntijuutta.
Selkokerholaiset saavat
itse kertoa kokemuksistaan.
He saavat kertoa
mikä tuntuu hyvältä ja mikä ei.
Kehitysvammaisten ihmisten
kanssa työskentelevät saavat
paljon tietoa ihmisten omista
kokemuksista.

16 UUDISTUNUT VAMMAISPALVELULAKI PARANTAA VAMMAISTEN OIKEUKSIA

Hänen pitää ymmärtää
mitä seurauksia päätöksillä on.
Muut ihmiset tai asiat eivät saa
vaikuttaa päätöksen tekoon.
(Ahola & Konttinen 2009, 6-9.)

Syyskuussa 2009 tuli voimaan
uudistunut vammaispalvelulaki.
Vammaisten ihmisten asioista
määräävää lakia
paranneltiin ja uusittiin.
Laki tuo vammaisille lisää oikeuksia.
Vammaisia pitää lain mukaan
kuunnella aikaisempaa enemmän.
(Ahola & Konttinen 2009, 5.)

Lain avulla yritetään saada
erityisesti vaikeavammaisia ihmisiä
tasa-arvoisemmiksi
muiden ihmisten kanssa.
Myös vaikeavammaisten ihmisten
pitää saada tehdä valintoja elämässään.
(Ahola & Konttinen 2009, 6.)

Laki parantaa myös
vammaisten ihmisten
itseään määräämisoikeutta.
Itseään määräämisoikeus tarkoittaa sitä,
että ihminen voi itse päättää
omasta elämästään.
Hän voi esimerkiksi vaikuttaa siihen,
millaisia palveluja hänelle järjestetään.
Ihmisen pitää kuitenkin
osata tehdä harkittuja päätöksiä.

LÄHTEET

- Ahola, S. & Konttinen, J-P. 2009. Uudistuva vammaispalvelulaki – Oikeus henkilökohtaiseen apuun vahvistuu. Vaasa: Assistentti.info.
- Beresford, P. & Salo, M. 2008. Kokemuksen muodonmuutos – Kohti palveluiden käyttäjien omaa tutkimustoimintaa. Pori: Mielenterveyden keskusliitto.
- Bradley, V. 1994. Evolution of a new service paradigm. Teoksessa V. Bradley, J. Ashbaugh & B. Blaney, 1994. (toim.) Creating individual supports for people with developmental disabilities. Baltimore: P.H.Brookes.
- Duffy, S. 2006. Keys to Citizenship - A Guide to Getting Good Support Services for People with Learning Difficulties. Lontoo: Paradigm Consultancy & Development Agency.
- Freire, P. 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Jyväskylä: Vastapaino.
- Heikkinen, H. 2006. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio, & L. Syrjälä, 2006. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansainvalistusseura.
- Heikkinen, H., Kontinen, T. & Häkkinen, P. 2006. Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio, & L. Syrjälä, 2006. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansainvalistusseura.
- Heikkinen, H., Rovio, E. & Kiilakoski, T. 2006. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa H. Heikkinen, E. Rovio, & L. Syrjälä, 2006. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansainvalistusseura.
- Jokinen, K. 2002. Terve elämä tämänhetkisyyden kulttuurissa. Teoksessa P. Ruuskanen, (toim.) 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi – Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jylhä, I. 1998. Yhdessä ja erikseen – harjaantumisoppilaiden ja ala-asteen oppilaiden yhteistoiminnallisten ryhmien muotoutuminen sekä sosiaalisen integraation toteutuminen kuvaamataidon opetuskokeilussa. Helsinki: Kehitysvammaliitto.
- Kartio, J. (toim.) 2009. Selkokieli ja vuorovaikutus. Tampere: Kehitysvammaliitto Oppimateriaalikeskus Opike.
- Katila, S. & Meriläinen, S. 2006. Henkilökohtainen kokemus tiedon lähteenä: Toimintatutkimus akateemisessa yhteisössä. Teoksessa K. Rolin, M-L. Kaakkuri-Knuutila, & E. Henttonen, (toim.) 2006. Soveltava yhteiskuntatiede ja filosofia. Helsinki: Yliopistokustannus University Press Finland.

Kaukola, J. 2000. Kohti täyttä elämää – Tutkimus kehitysvammaisista ihmisistä oman asiansa ajajina. Tampere: Kehitysvammaisten Tukiliitto.

Kirjonen, J., Remes, P. & Eteläpelto, A. (toim.) 1997. Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kiuttu, P. 2010. Saraleena Aarnitaival: Sateinen kesä synnytti ensimmäisen dekkarin. Kehitysvamma-alan lehti Ketju 1/2010.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen – Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Kurki, L. 1997. "Sosiokulttuurinen innostaminen" (Animation socioculturelle, animación sociocultural) sosiaalipedagogiikan sovelluksena. Teoksessa J. Hämäläinen, & L. Kurki, 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Ladonlahti, T. & Pirttimaa, R. 1999. Erityispedagogiikan kohderyhmät tieteenalan määritelmässä, tutkintovaatimuksissa ja opinnäytetöissä. Teoksessa T. Ladonlahti, A. Naukkarinen & S. Vehmas, (toim.) 1999. Poikkeava vai erityinen? Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Jyväskylä: Atena.

Laitinen, H. 2002. Kenen ehdoilla? – Osallistaminen kehitysyhteistyössä. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen julkaisusarja 23. Helsinki: Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa.

Me Itse ry. 2009. Me Itse ry – kehitysvammaisten ihmisten valtakunnallinen yhdistys. Kehitysvammaisten Tukiliitto, internet-sivu. Saatavissa: http://www.kvtl.fi/sivu/me_itse_ry (5.4.2009)

Nummi, P. 2008. Fasilitaattorin käsikirja – tarina siitä miten Ykä Hirvi vie ryhmän tuskasta tulokseen. Helsinki: Edita.

Palonen, T. & Lehtinen, E. 2005. Yhdessä osaaminen sosiaalisen pääoman muotona – verkostanalyttinen näkökulma. Teoksessa P. Jokivuori, P. 2005. Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva kustannus.

Sainio, A. & Rajala, P. 2008. Ohjeita selkokirjoittajille. Teoksessa H. Virtanen, (toim.) 2008. Selko-opas. Anjalankoski: Kehitysvammaliitto.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta – Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tuunainen, K. 1999. Erityispedagogiikka ennen ja nyt. Teoksessa T. Ladonlahti, A. Naukkarinen & S. Vehmas, (toim.) 1999. Poikkeava vai erityinen? Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Jyväskylä: Atena.

Vehkakoski, T. 1999. Vammaiseksi nimeämisestä vammaisuuden luomiseen. Teoksessa T. Ladonlahti, A. Naukkarinen & S. Vehmas, (toim.) 1999. Poikkeava vai erityinen? Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Jyväskylä: Atena.

Virtanen, H. 2009. Selkokielen käsikirja. Tampere: Kehitysvammaliitto Oppimateriaalikeskus Opike.

Virtanen, H. 2008. Selkokielen määritelmä, tarve ja käyttäjäryhmät. Teoksessa H. Virtanen, (toim.) 2008. Selko-opas. Anjalankoski: Kehitysvammaliitto.

Virtanen, P. 2007. Arviointi – arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki: Edita.

LIITTEET

LIITE 1 : Mitä selkokieli on?

LIITE 2 : Osallistaminen

LIITE 3 : Asiakkaasta asiantuntijaksi

LIITE 1

MITÄ SELKOKIELI ON?

Selkokieli käsitteenä on ihmisille verrattain tuntematon asia. Sen todellista merkitystä ei useinkaan ymmärretä. Usein puhutaan selkokielestä, kun tarkoitetaan selkeää yleiskieltä. Selkeää yleiskieltä voivat edustaa esimerkiksi tavalliset sanoma- tai aikakauslehdet. (Virtanen 2009, 16.)

Yleiskieltä Suomessa käyttää suurin osa väestöstä. Se on virkerakenteeltaan yksinkertainen kielimuoto, joka noudattaa Suomen kielen kielioppia ja käyttää yleensä yleisesti tunnettua sanastoa. Selkokieli sen sijaan on erityisryhmien tarpeeseen kehitetty kielimuoto. Se on muokattu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä merkittävästi helpommaksi ymmärtää. Sen tarkoituksena on palvella niitä ihmisiä, joiden on vaikea ymmärtää ja/tai lukea yleiskieltä. (Virtanen 2009, 11-17.)

Selkokielestä hyötyvät useat väestöryhmät. Heitä ovat eri vammaisryhmiin kuuluvat ihmiset, sellaiset ihmiset, joilla on lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksia, vanhukset sekä sellaiset ihmiset, joille suomi ei ole äidinkieli. On kuitenkin huomioitava, että edellä mainitut ryhmät ovat varsin heterogeenisia, eli kaikki eivät suinkaan hyödy selkokielestä. Osa edellä mainittujen väestöryhmien jäsenistä tulee toimeen yleiskielellä, osalle taas selkokielikin on liian vaikeaa ymmärtää. (Virtanen 2008, 13-14.) Lisäksi selkokielestä voi olla apua jokaiselle meistä sopivassa tilanteessa (Virtanen 2009, 60-61.) Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi lakitekstin lukeminen ja sen sisällön tulkinta.

Selkokielen tärkeyttä voidaan perustella tasa-arvolla. Meillä jokaisella on oikeus päästä osalliseksi kulttuurielämyksistä ja saada tietoa asioista ymmärrettävällä kielellä. Lisäksi perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen perusteettomasti eriarvoiseen asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn takia. (Virtanen 2009, 20.)

Selkokirja voi olla kirjoitettu suoraan selkokielelle tai sitten se voi olla selkomukautus kirjasta, joka on saatavilla myös yleiskielellä. Selkokielisten julkaisun tunnistaa

selkologosta: Selkologossa on musta S-kirjain, jonka yläkärjessä on nuoli. Se on tae siitä, että julkaisu täyttää selkokielen kriteerit. Selkokeskus myöntää selkologon selkoesitteille ja selkolehdille, selkokirjojen osalta myöntäjänä toimii Selkokeskuksen selkokirjatyöryhmä. Myös verkkosivut voivat saada oikeuden käyttää selkologoa. Oikeuden myöntää Selkokeskus yhteistyössä Papunet-verkkopalvelun kanssa. Selkologoon oikeutetut julkaisut ovat mukana Selkokeskuksen markkinoinnissa ja tiedotuksessa. (Virtanen 2009, 142.)

Selkokieli on paitsi verrattain tuntematonta, sitä kohtaan on myös paljon ennakkoluuloja. Tämä käy esille esimerkiksi siinä, että selkokirjoille ei aina ole helppo löytää kustantajaa, eikä selkokirjoja useinkaan löydä tavallisten kirjakauppojen hyllyistä. Lisäksi muutamat kirjailijat tai näiden perikunnat ovat kieltäneet teostensa mukauttamisen selkokielisiksi. (Virtanen 2009, 112 ja 151.) Tutkija ja selkokirjailija Saraleena Aarnitaival arvioi selkokieltä kohtaan osoitettujen asenteiden ja ennakkoluulojen johtuvan ennen kaikkea tietämättömyydestä. Aarnitaival on käytännössä saanut kokea sen, miten vaikea selkokirjalle voi olla löytää kustantajaa. Hän on törmännyt kustantajiin, jotka arvioivat selkokirjallisuuden olevan ”hyväntekeväisyyskirjallisuutta” eikä näin muodoin täyttävän kustantajan asettamia kriteereitä julkaistavalle materiaalille. Aarnitaival toivookin, että selkokirjallisuus saisi nykyistä enemmän julkisuutta. Näin lukijakunta voi laajentua ja lisätä selkokirjallisuuden kysyntää. (Kiuttu 2010, 31.)

Halusin kirjoittaa oman opinnäytetyöni selkokielellä, sillä halusin opinnäytetyöni olevan tiedollisesti saavutettava. Saavutettavuus-termihän tarkoittaa, että ihmisen on mahdollisuus esimerkiksi käyttää haluamiaan palveluja, osallistua ja saada elämyksiä, vaikka hänellä olisikin rajoitteita. Selkokieltä käytettäessä saavutettavuudessa on tietenkin kysymys siitä, että kieli on ymmärrettävää ihmiselle, vaikka hänellä olisikin joitakin yleiskielen ymmärtämistä vaikeuttavia ominaisuuksia. (Virtanen 2009, 20-21.)

Kehitysvammaisista ihmisistä tehdään tutkimuksia, joista myöhemmin julkaistaan tutkimustuloksia. Tutkimustulokset ovat yleiskieltä tai todennäköisemmin erityiskieltä, eli esimerkiksi jonkin ammattiryhmän käyttämää ammattikieltä. Nämä raportit eivät ole saavutettavia. Kehitysvammaisten ihmisten, jotka ovat olleet tutkimuksen kohteena ja siten mahdollistaneet koko tutkimuksen tekemisen, ei ole mahdollista saada itseään koskevia

tutkimustuloksia heille ymmärrettävällä kielellä. Se on mielestäni epäkohta, jota omalta osaltani yritän muuttaa tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani.

Selkokielen käyttäminen opinnäytetyössä vie ehkä opinnäytetyöltäni uskottavuutta. Opinnäytetyöni tuskin tulee saavuttamaan tiedeyhteisöissä arvostusta, sillä sitä on helppo kritisoida yksinkertaisen rakenteensa ja vähäisen, pintapuoliseksi jäävän teoriansa vuoksi. Ihan näin yksinkertainen asia ei kuitenkaan ole. Selkokielen kuuluukin olla yleiskieltä merkittävästi yksinkertaisempaa, jotta sen saavutettavuus on taattu. Lisäksi henkilökohtaisena kokemuksena selkokielen kirjoittamisesta voin todeta, että olisin päässyt moninkertaisesti helpommalla, jos olisin tuottanut opinnäytetyöni tekstin yleiskielellä.

Kaksi kehitysvammaista ihmistä on auttanut minua selkokielen kirjoittamisessa. He ovat lukeneet opinnäytetyötäni ja kommentoineet sitä. Olen saanut apua, sillä he ovat löytäneet tekstistäni kirjoitusvirheitä, mutta mikä oleellisempaa, he ovat auttaneet minua muokkaamaan tekstiäni heille ymmärrettävämpään muotoon. Selkokielellä kirjoittaminen on ollut minulle valtava haaste, sillä en ole aikaisemmin kirjoittanut selkokielellä. Olen myös törmännyt epäilijöihin, jotka varsin perustellusti ovat arvioineet, että opinnäytetyötä ei yksinkertaisesti voi kirjoittaa selkokielellä. Olen kuitenkin onnistunut tavoitteessani kirjoittaa selkokielineen opinnäytetyö. Opinnäytetyölläni on ensimmäisenä opinnäytetyönä Suomessa Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen myöntämä oikeus käyttää selkologia. Näin työni toivottavasti on selkokieltä käyttävälle lukijakunnalle saavutettava.

LIITE 2

OSALLISTAMINEN

Osallistamisen yhteydessä lienee oleellista puhua myös laajemmasta käsitteestä, sosiokulttuurisesta innostamisesta. Sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikkaan nojaavaa ihmisten aktivointiin tähtäävää toimintaa. Se pyrkii muokkaamaan yksilön ja koko yhteisön asenteita. Siinä on keskeistä ihmisten osallistuminen kulttuuristen, sosiaalisten ja vapaa-ajan toimintojen kautta. Sen tavoitteena on ohjata ihmisiä auttamaan itse itseään sekä koko ryhmää. Suurena tavoitteena on parantaa ihmisten elämänlaatua yhteiskunnassa esimerkiksi nostamalla esiin yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia. (Kurki 1997, 196-205; ks. myös Kurki 2000.)

Osallistamisessa keskeistä on se, että ihmisen roolin muutos passiivisesta aktiiviseksi tulee mahdolliseksi. Ihmisiä autetaan ottamaan osaa ja kehittämään omaa elämäänsä kohti parempaa. (Laitinen 2002, 10; ks. myös esim. Kaukola 2000.)

Passiivisessa asemassa olevat ihmiset eivät tiedä miten he voisivat auttaa itseään ja muuttaa omaa tilannettaan. Heillä ei myöskään ole valtaa muuttaa olosuhteita paremmiksi. Passiivisessa asemassa olevat ihmiset ovat mukautuneet omaan rooliinsa, he ovat tietyllä tavalla tyytyväisiä oloonsa, sillä ovat tottuneet siihen. Osallistamisprosessissa ihmisiä joudutaan usein kannustamaan hyvin vahvasti toimimaan, sillä ilman kannustusta moni näistä ihmisistä jättäytyisi passiiviseen rooliinsa. (ks. esim. Laitinen 2002; Kurki 2000; Freire 2004.)

Kehitysvammaisilla ihmisillä ei useinkaan ole riittävästi tietoa, taitoa ja valtaa, jotta he voisivat oikeasti tehdä omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Kehitysvammaisten ihmisten asema on usein melko passiivinen, esimerkiksi asiakkaan tai hoidon kohteen roolissa olo. On selvää, että jos on koko elämänsä elänyt edellä mainitun roolin mukaan, oppinut siihen, että joku muu tekee usein päätökset yksilön puolesta, on aktiiviseen rooliin ja aktiiviseen päätöksentekoon melko hankala muuntautua. (vrt. Kaukola 2001; sekä Duffy 2006.)

Lisäksi usein kehitysvammaisten ihmisten omaiset tai heidän kanssaan työskentelevät tahot kantavat suurta huolta kehitysvammaisten ihmisten turvallisuudesta. Oikeutta määrätä omista asioista rajoitetaan turvallisuuskäyttöön vedoten. Monesti se on perusteltua. Jotkin kehitysvammaisten ihmisten omat päätökset saattaisivat johtaa hengenvaaraan tai olla vakavaksi vahingoksi muille ihmisille. Kuitenkin todella usein sorrutaan liioiteltuun suojelemiseen. Elämän mielekkyyttä voidaan miettiä. Onko täydellisen turvattu ja riskitön pitkä elämä mukavampi elää kuin ehkä vähän lyhyempi elämä, jonka jokaista kulmaa ei ole pehmustettu ja joka sisältää pienten riskien ottamista? (vrt. Duffy 2006.)

Osallistamisessa pyritään murtamaan turvallista, passiivista roolia. Ihmisiä aktivoidaan olemaan mukana, osallistumaan. Osallistumisessa on kuitenkin useita tasoja, joista osa on näennäistä osallistumista, jossa osallistujan rooli on edelleen hyvin passiivinen. Kuitenkin, mitä pidemmälle osallistaminen viedään, sen paremmin yksilö muuttuu aktiiviseksi oman elämänsä vaikuttajaksi ja todelliseksi osallistujaksi. (Laitinen 2002, 16-21; ks. myös esim. Kaukola 2000; Heikkinen, Kontinen & Häkkinen 2006; sekä Toikko & Rantanen 2009.)

Mielestäni Kehitysvammaisten ihmisten valtakunnallinen yhdistys Me Itse ry on loistava esimerkki siitä, kuinka pitkälle osallistuminen voidaan viedä. Me Itse ry:n johtoryhmä ohjailee yhdistyksen toimintaa ja tekee kannanottoja ajankohtaisista asioista. Johtoryhmä koostuu yhdeksästä kehitysvammaisesta ihmisestä. Me Itse ry:n tavoitteena on tasa-arvoistaa toiminnallaan vammattomien ja vammaisten välistä eriarvoisuutta sekä edistää myönteistä suhtautumista vammaisuuteen. (Me Itse ry, verkkojulkaisu.)

Omassa kehittämishankkeessani ei päästy aivan niin pitkälle kuin Me Itse ry on toiminnallaan päässyt osallistumisen saralla. Mielestäni kehittämishankkeessani päästiin kuitenkin tasa-arvoisen työskentelyn tasolle. Valmistimme koulutuspaketin, jossa kehitysvammaiset ja vammattomat kouluttajat toimivat yhteistyössä. Vammattomat kouluttajat tuovat koulutukseen tiedollisen osaamisensa kun taas kehitysvammaiset ihmiset tuovat mukanaan kokemusasiantuntijuuden. Koulutuspakettimme on saanut erittäin positiivista palautetta, eikä vähiten sen vuoksi, että kokemusasiantuntijoiden osallistuminen koulutuksissa on erittäin vahvaa.

LIITE 3

ASIAKKAASTA ASIAANTUNTIJAKSI

Näkemys kehitysvammaisista ihmisistä on muuttunut hurjasti esimerkiksi kuluneiden viidenkymmenen vuoden aikana. Kuusikymmentäluvulla näkemys kehitysvammaisista ihmisistä oli hyvin sairaanhoidollinen. Siinä korostettiin vammaisuutta ja ihmisen rajoitteita. Tuolloin oli selvää, että kehitysvammaisen ihmisen ei uskottu pystyvän päättämään omasta elämästään. (Bradley 1994, 11-32; vrt. Tuunainen 1999; Vehkakoski 1999; sekä Ladonlahti & Pirttimaa 1999.)

Pari vuosikymmentä myöhemmin tiedostettiin jo, että kehitysvammaisen ihmisen ääntä voidaan kuunnella. Keskeistä oli kuitenkin asiantuntijoiden mielipiteiden huomioon ottaminen kehitysvammaisten ihmisten asioista päätettäessä. Edelleenkin kehitysvammaisten ihmisten oikea omaa elämää koskevien päätösten teko ei ollut kovin todennäköistä. (Bradley 1994, 11-32; vrt. Ladonlahti & Pirttimaa 1999.)

Viime vuosina keskusteluun on noussut yhtä vahvemmin ajatus, että kehitysvammaisten ihmisten tulee olla tasa-arvoisia kansalaisia vammattomien ihmisten kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että kehitysvammaisen ihmisen pitää saada päättää omista asioistaan itse. Vastuullisessa päätöksenteossa hänen lähellään olevien ihmisten tulee auttaa tarvittaessa, mutta ei suinkaan päättää kehitysvammaisen ihmisen puolesta. (Bradley 1994, 11-32; ks. myös Duffy 2006.)

Viime aikoina on alettu myös keskustella siitä, että esimerkiksi kehitysvammaisten ihmisten omilla kokemuksilla on tiedollista merkitystä. Kukapa tietäisi paremmin mitä on olla kehitysvammainen ihminen kuin kehitysvammainen ihminen itse? Kehitysvammaiset ihmiset ovat omien asioidensa kokemusasiantuntijoita. Tuota omakohtaista kokemusta kehitysvammaisuudesta ei voi olla muilla kuin kehitysvammaisilla ihmisillä itsellään. Siksi tuo tieto on arvokasta. Kokemukseen perustuva tieto auttaa muita ihmisiä ymmärtämään paremmin sellaisia ihmisiä, joilla on tietystä asiasta omakohtaisia kokemuksia. (Beresford

& Salo 2008, 39-62; ks. myös esim. Kaukola 2000; vrt. Jokinen 2002; sekä Palonen & Lehtinen 2005.)

Arantilankodon selkokoulutuksissa hyödynnetään kehitysvammaisten ihmisten kokemusasiantuntijuutta. Kehitysvammaiset selkokerholaiset ymmärtävät millainen on laadukas selkokerho ja osaavat myös kertoa sen. He pystyvät perustelemaan miksi selkokielen käyttö ja selkoryhmän kokoontuminen on heille tärkeä asia. He osaavat omien kokemusiansa kautta auttaa kehitysvammaisten ihmisten kanssa työskenteleviä tahoja ymmärtämään ja lisäksi velvoittavat nämä laadukkaaseen työskentelyyn.

Omakohtaisten kokemusten arvostaminen, erityisesti tiettyjen väestöryhmien kohdalla, on kuitenkin vielä harjoitteluvaiheessa. Vielä ei täysin uskota, että esimerkiksi kehitysvammaisilla ihmisillä olisi riittävää kykyä ymmärtää ja tulkita omia kokemuksiaan. Näin ollen heiltä itseltään saatu tieto on vähemmän arvokasta kuin vammattomilta ihmisiltä saatu tieto. (Beresford & Salo 2008, 41; ks. myös esim. Kaukola 2000.)

Tästä harjoitteluvaiheesta voisin kertoa kokemuksen omasta organisaatiostani, sairaanhoitopiirin sosiaalipalvelujen toimialueelta. Vuosittain tehdään asiakastyytyväisyyskysely. Se lähetetään yleensä palveluidemme piirissä olevien kehitysvammaisten ihmisten omaisille. Nyt kuitenkin on kyselystä saatavilla myös uusi, selkokielineen versio.

Viime vuonna selkokielineen asiakastyytyväisyyskyselyyn vastasi noin 70% Arantilankodossa asuvista kehitysvammaisista ihmisistä joko itsenäisesti tai avustajan tuella. Muiden kehitysvammaisten ihmisten omaisille lähetettiin kysely vastattavaksi.

Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset tilastoidaan ja julkaistaan toimialueellamme vuosittain. Tilastojen julkaisun jälkeen huomasimme, että asiakastyytyväisyyskyselyn tilastointiin oli huomioitu ainoastaan kehitysvammaisten ihmisten omaisten näkemykset. Arantilankodossa asuvien kehitysvammaisten ihmisten omat näkemykset oli jätetty kokonaan ulkopuolelle. Niitä ei näkynyt missään. Tässä kohtaa itselleni heräsi kysymys, että kuka on se palvelujen paras asiantuntija; palvelunkäyttäjä vai hänen omaisensa?

Otin yhteyttä toimialueeni johtoon. Kehitysvammaisten ihmisten mielipiteen kysyminen asiakastyytyväisyydessä oli uusi asia. Siksi siihen ei oltu osattu reagoida ja tilastointi oli jäänyt tekemättä. Asian esille ottaminen herätti huomioimaan tämän epäkohdan. Nyt asia on luvattu korjata seuraavan asiakastyytyväisyyskyselyn ajankohtaan mennessä. Kehitysvammaisten ihmisten mielipiteet tulee ottaa huomioon aivan yhtä suurella vakavuudella kuin esimerkiksi omaisten mielipiteet.

Kuten sanottu, kokemusasiantuntijuuden merkitys on vielä murrosvaiheessa. Kokemusasiantuntijoiden tietotaitoa käytetään jo jonkin verran esimerkiksi koulutuksissa. Toivottavasti tulevaisuudessa tämäntyyppisen osaamisen merkitys tunnustetaan laajemmin.